Bu proje Avrupa Birliği tarafından eş finanse edilmektedir

SistersLab - Bilim ve Teknolojide Kadın Derneği
Haziran 2025

STK'LARIN DİJİTAL DÜNYADAKİ ÇOCUK HAKLARI SAVUNUCULUĞU KAPASİTELERİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

ETKİ DEĞERLENDİRME RAPORU

SistersLab
acar Accountability for Children Advocacy for Rights Çocuklar için Hesap Verebilirlik Haklar için Savunuculuk
unicef her çocuk için

“Eğitim; dijital okuryazarlık, dijital haklar ve güvenlik konularında bilgi seviyemi arttırdı. Çocuklar ve gençler ile bu bilgileri paylaşma ve oturum yapma konusunda kapasitemin iyileştiğini düşünüyorum.”

“Katıldığım eğitimle tıpkı buz dağının görünmeyen kocaman bir tarafı olduğunu gördüm. Çok şey öğrendim, bildiklerimi de pekiştirdim. Hem kişisel hem de kurumsal olarak çok fazla ödev çıkardım. Emeklerinize ve güler yüzlerinize çok teşekkür ederim.”

İÇİNDEKİLER

01 **Yönetici Özeti**

04 **Sivil Toplum Kuruluşlarının Dijital Dünyadaki Çocuk Hakları Savunuculuğu Kapasitelerinin Güçlendirilmesi Projesi**

05 Sayılarla Proje Verileri

06 **Metodoloji**

09 **Paydaş Analizi**

14 **STK'ların Dijital Dünyadaki Çocuk Hakları Savunuculuğu Kapasitelerinin Güçlendirilmesi Projesi izleme ve Değerlendirme Çalışması**

15 Sivil Toplum Kurumu Çalışanlarında Yaşanan Değişimler

17 Değişim Hedefi 1: Dijital haklar konusunda bilgi ve farkındalık

20 Değişim Hedefleri 2-3: Dijital araçların güvenli kullanımı ve dijital veri güvenliği farkındalığı

24 Değişim Hedefi 4: Dijital okuryazarlık düzeyi

28 Eğitmende ve Proje Yürütücü Kurumda Yaşanan Değişimler

31 **Öneriler, Geliştirilmesi Gereken Yönler & Geri Bildirimler**

Yönetici Özeti

Bu rapor, Avrupa Birliği'nin eş finansmanıyla UNICEF tarafından yürütülen ACAR Projesi Sivil Toplum Örgütleriyle İş Birliği Programı kapsamında desteklenen ve SistersLab tarafından yürütülen Sivil Toplum Kuruluşlarının Dijital Dünyadaki Çocuk Hakları Savunuculuğu Kapasitelerinin Güçlendirilmesini amaçlayan projenin izleme değerlendirme çalışmasını sunmaktadır. İzleme değerlendirme raporu, SistersLab ekibi ve kuruma mentorluk desteği sunan bağımsız izleme ve değerlendirme uzmanları tarafından hazırlanmıştır. Dijital dünyada çocuk hakları savunuculuğu yapan sivil toplum kuruluşlarının kapasitesini artırmaya yönelik düzenlenen eğitimlerin kurum temsilcileri üzerinde yarattığı olumlu ve varsa olumsuz değişimleri tespit etmek, yürütücü ekiple paylaşmak ve projenin geleceğine yönelik kuruma öneriler sunmak değerlendirme raporunun içeriğini oluşturmaktadır.

Bu kapsamda projenin işleyişini anlamak, çocuk hakları alanında çalışan ve dijital dünyada çocuk hakları savunuculuğu yapan STK'ların ihtiyaç ve kazanımlarını görmek, projenin daha verimli ilerlemesini sağlayacak önerileri duymak için SistersLab ekibi, eğitimlere katılan STK temsilcilerine bir anket (değerlendirme formu) düzenlemiştir. Ankette projenin ana değişim hedeflerine yönelik sorular sorulmuştur. Anketin ardından projenin ana faydalanıcısı olan STK temsilcilerinin yanı sıra proje paydaşları olan SistersLab ekibi ve eğitmen ile birebir görüşmeler yapılarak yaşanan değişimler derinlemesine irdelenmiştir.

Çocuk hakları alanında çalışan ve dijital dünyada çocuk hakları konusunda bilgi ve farkındalık kazanarak savunuculuk yapmayı amaçlayan sivil toplum kuruluşlarına yönelik hazırlanan eğitimlerin değişim hedefleri şekil-1'deki gibi belirlenmiştir.

Şekil-1: Proje değişim hedefleri

Raporda her bir değişim, eğitimlere göre ayrı olarak analiz edilmiştir. Eğitimlerin bir kısmı fiziksel ortamda (yüz yüze) gerçekleşirken bir kısmı çevrimiçi (online) gerçekleşmiştir, dolayısıyla raporda eğitimlerin gerçekleşme şekli ve ortamına göre de analiz yapılmıştır. Raporun sonunda öneri ve geliştirilmesi gereken yönler tüm eğitimleri içerecek şekilde ele alınmıştır.

STK'ların dijital dünyadaki çocuk hakları savunuculuğu kapasite güçlendirme eğitimlerine 293 sivil toplum kuruluşundan başvuru gelmiş, toplamda 115 sivil toplum kuruluşunun 139 temsilcisi

eğitimlere kabul edilerek projeye dahil edilmiştir. SistersLab'in toplumsal cinsiyete duyarlı kurum yönetimi politikası dikkate alındığında tüm projelerde ve projelerde %50 kadın katılımcı kotası uygulanmaktadır. Dolayısıyla eğitim katılımcısı seçiminde bu politika göz önünde bulundurulmuştur. Aşağıda paylaşılan tablo-1'de her bir eğitime katılan kurum temsilcilerinin sayısı ve mezuniyet durumları paylaşılmıştır. Ayrıca projenin önemli hedeflerinden biri olan eğitim (eğitmen eğitimi) sonrasında kurum temsilcilerinin çocuklara yönelik kendi düzenledikleri eğitimlerin ve çocuk katılımcı sayılarına ilişkin güncel veriler yine aynı tabloda yer almıştır.

Eğitimen Eğitimi	Katılımcı sayısı	Mezun sayısı	%'lik oranı	Kurumsal / bireysel eğitimlerin sayısı	Çocuk katılımcı sayısı
12-14 Şubat Eğitimi (online)	36	29	%80,5	3	144
26-28 Şubat Eğitimi (fiziksel)	30	15	%50	3	289
4-6 Mart Eğitimi (online)	35	20	%57	6	444
26-28 Mart Eğitimi (online)	38	24	%63	8	421
Toplam	139	88	%62.6	20	1298

Tablo-1: Eğitim katılımcı sayısı

Çevrim içi ve fiziksel ortamda gerçekleşen eğitimlerin tamamına katılım göstererek, toplam dört eğitim için 88 katılımcı (%62,6) eğitmen eğitimi programını tamamlayarak mezun olmuştur. Eğitimleri tamamlayıp ardından kendi düzenledikleri eğitimleri uygulamaya başlayan kişi ve kurum sayısı ise toplam 20 (%21,28). Benzer şekilde uygulanan eğitimlerle farklı illerde ulaşılan toplam çocuk sayısı ise 1301'dir. Değerlendirme anketine dört eğitimden toplam 68 sivil toplum kuruluşu temsilcisi katılım göstermiştir. Dolayısıyla analizde 68 katılımcının yanıtları dikkate alınarak değerlendirme yapılmıştır.

Proje sonucunda eğitimlere katılan sivil toplum kurumu katılımcılarının, çocukların dijital ortamda karşılaştığı hak ihlalleri, dijital güvenlik tehditleri ve veri mahremiyeti konularında bilgi düzeylerini arttığı görülmüştür. Eğitimlere katılan kişiler öğrendiklerini sadece mesleki değil, bireysel hayatlarına da aktarmış, dahası kendi dijital alışkanlıklarını sorgulamaya başlamıştır.

Sivil toplum kuruluşlarının kurumsal düzeyde yaşadıkları değişimlere bakıldığında ise STK'lar çocuk hakları ve dijital güvenlik konularında kurum içi bilgi paylaşımı gerçekleştirmiş, bazı kurumlar dijital güvenlik politikaları oluşturmaya başlamıştır. Katılımcıların bazıları, eğitimde kurdukları ağları sürdürülebilir işbirliklerine dönüştürmüş, kurumlar arası iletişim güçlenmiştir. Eğitimin ardından kurum içi iletişimde çocuk odaklı ve güvenlik duyarlı bir dil geliştiği gözlemlenmiştir.

Proje eğitmeni süreç boyunca katılımcı deneyimlerinden öğrenerek pedagojik yaklaşımını derinleştirirken hem teknik bilgi aktarımı hem kolaylaştırıcılık yönünde gelişim göstermiştir. Eğitimlere katılan sivil toplum aktörü profillerinin çeşitliliği, eğitmene saha gerçekliklerini tanıma ve ağ geliştirme fırsatı sunmuştur. SistersLab, bu proje ile çocuk hakları ve dijital güvenlik konularında içeriksel ve ağ

temelli kapasitesini genişletmiş, Türkiye genelinde çocuk alanında çalışan STK'larla ilk kez temas kurmuştur. Kurumun sahayla ilişki kurma, proje yürütme ve yeni işbirlikleri geliştirme potansiyeli güçlenmiştir.

Bu proje, **çocuk hakları ve dijital güvenlik gibi birbiriyle kesişen ve giderek önem kazanan iki alanda sivil toplumun kapasitesini güçlendirmeyi başarmıştır.** Katılımcılar arasında hem bireysel hem kurumsal düzeyde dönüşüm yaşanmış ve **proje, Türkiye'de çocukların dijital ortamda daha güvenli bir biçimde yaşamalarını sağlayacak bilgi ve işbirliği temellerini güçlendirmiştir.**

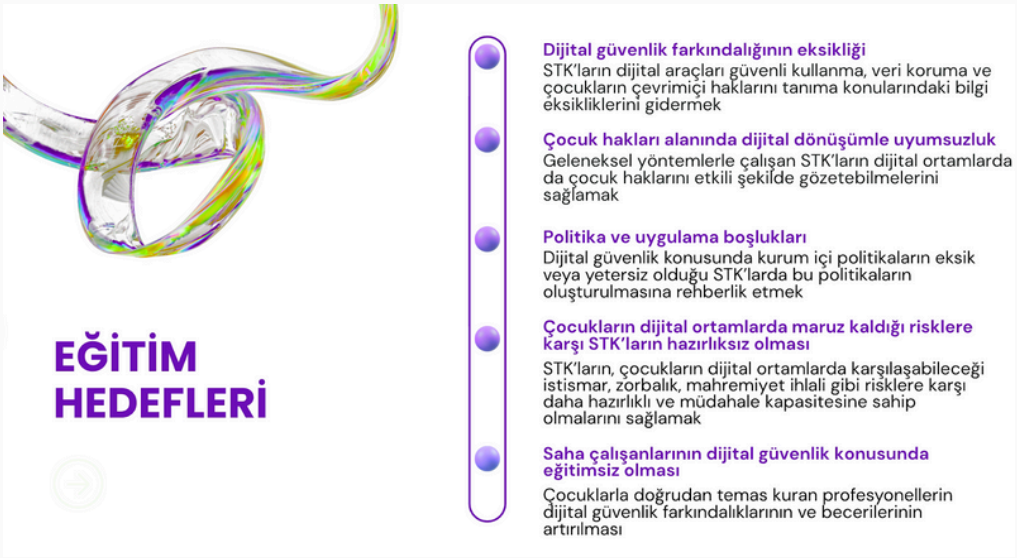
Sivil Toplum Kuruluşlarının Dijital Dünyadaki Çocuk Hakları Savunuculuğu Kapasitelerinin Güçlendirilmesi Projesi

SistersLab tarafından yürütülen projenin amacı, Türkiye'de çocuk hakları alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının (STK) dijital güvenlik ve çocuk hakları konusundaki farkındalığını artırmak, bu alandaki kapasitelerini geliştirerek çocukların dijital ortamlarda daha güvenli olmasını sağlamaktır. Bu proje kapsamında Türkiye genelinde çocuk hakları alanında çalışan STK'lara ve temsilcilerine ulaşmak ardından, kurumların kendi düzenleyecekleri eğitimlerle 13-17 yaş arası çocuklara erişerek dijital güvenlik konusunda çocuklarda bilgi ve farkındalık yaratmak hedeflenmiştir.

Dijital teknolojilerin çocukların yaşamında giderek daha fazla yer kaplaması, hem fırsatlar hem de riskler doğurmaktadır. Çocukların dijital ortamlarda karşılaştığı güvenlik tehditleri (kişisel verilerin izinsiz paylaşımı, çevrimiçi istismar, dijital zorbalık, manipülasyon vb.) çocuk hakları alanında çalışan STK'ların da bu yeni risk alanlarına karşı bilgili ve hazırlıklı olmasını gerektirmektedir.

Bu proje, STK'ların dijital güvenlik bilgilerini güncellemeyi, dijital haklar ve çocuk hakları kesişiminde bilgi üretmeyi ve bu bilgiyi saha uygulamalarına entegre etmeyi hedeflemektedir. Eğitim, atölye, rehber materyaller ve danışmanlık destekleri ile kurumların çocukların dijital güvenliğini koruma konusundaki kapasitelerinin artırılması hedeflenmiştir. Böylece STK'ların dijital ortam ve güvenlik konusundaki kurumsal politikalarını ve saha uygulamalarını güçlendirmek; çalışanların dijital riskler konusundaki farkındalık ve müdahale becerilerini artırmak projenin özel amaçları arasındadır. Bu noktada, Türkiye'de çocuklarla çalışan ve çocuk hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ve bu kurumların saha çalışanları projenin ulaşmayı hedefleyen ana faydalanıcı paydaş gruptur.

Proje, UNICEF Türkiye ve SistersLab işbirliği ile çocuk alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerini güçlendirmeyi desteklemek amacıyla başlatılan bir kapasite geliştirme, mesleki gelişim ve dayanışma projesidir. Sektörler ve sivil toplum kuruluşlarına yönelik olan eğitimler iki aylık periyotlarla dört defa yürütülmüştür. İlk eğitim 12-14 Şubat tarihlerinde çevrimiçi, ikinci eğitim 26-28 Şubat tarihleri arasında fiziksel, üçüncü eğitim 4-6 Mart tarihlerinde çevrimiçi ve dördüncü eğitim ise 26-28 Mart tarihlerinde çevrimiçi olarak gerçekleştirilmiştir. Eğitimler Türkiye'den çocuk hakları alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının başvurularına açık düzenlenmiştir. Her bir eğitim ile projenin değiştirmeyi hedeflediği noktalar şekil-2'deki gibi özetlenebilir:

Şekil-2: Proje hedefleri

Paylaşılan hedeflere ulaşmak için proje yürütücüsü kurum tarafından katılımcılarda bilgi ve farkındalık artırmaya yönelik eğitim içerikleri hazırlanmıştır. Eğitimler sayesinde sivil toplum kuruluşlarının ve temsilcilerinin dijital güvenlik ve çocuk hakları alanında bilgi ve farkındalık kazanması, beceri gelişimi, kurumsal düzeyde dijital güvenlik politikası geliştirme desteği sağlanması hedeflenmiştir. Dahası pilot uygulama (çocuklara eğitim) ve geri bildirim döngüsü ile projenin orta ve uzun vadeli etkisine bakılmıştır.

Sayılarla Proje Verileri

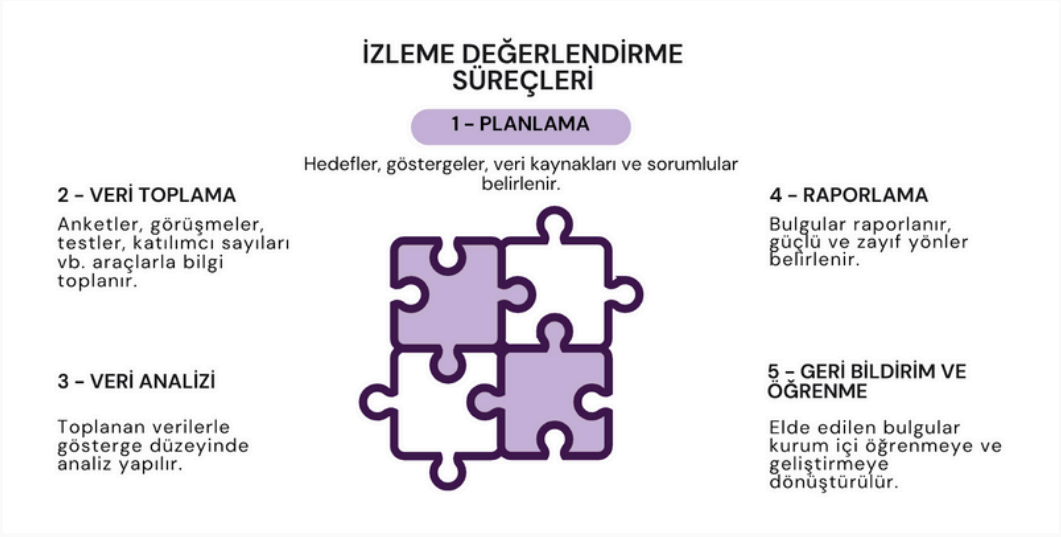
- 13 farklı başlıkta 15 saatten fazla eğitimle katılımcılar mesleki ve kişisel alanlarda değişim yaşamışlardır.
- Tüm eğitimleri toplamda 75 kurumdan 94 sivil toplum kuruluşu temsilcisi tamamlamıştır.
- Eğitimlere toplamda 15 farklı şehirden katılım gerçekleşmiştir. Eğitimlere katılan kadın temsilci oranı 80.2%, erkek temsilci oranı ise 19.8%'dir. Katılım gerçekleşen şehirler; Adıyaman, Ankara, Diyarbakır, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, Kayseri, Mardin, Mersin, Muğla, Ordu, Siirt, Çanakkale, İstanbul ve İzmir.
- 18 kurum temsilcisi, projenin bir parçası olarak kendi eğitimlerini uygulamaya başlamıştır.
- 11 farklı ilde 1301 kadar çocuğa ulaşılmıştır. Katılım gerçekleşen şehirler; İstanbul, Hatay, Bingöl, Mersin, Mardin, Ankara, Karaman, Kocaeli, İzmir, Gaziantep, Kayseri
- Eğitime katılan çocukların cinsiyet bilgisine dair verileri, eğitim sonrası değerlendirme formu üzerinden toplanmış, yalnızca formu dolduran çocukların cinsiyet verilerine ulaşılabilmiştir. Formu dolduran çocuk sayısı; 211, eğitime katılan kız çocuğu oranı %57.8, oğlan çocuğu oranı %39,8, belirtmek istemiyorum seçenlerin oranı ise %2.4 'tür.

Metodoloji

Projenin izleme değerlendirme raporu, her dört eğitime katılan sivil toplum kuruluşları temsilcileri üzerindeki değişim hedefleri dikkate alınarak hazırlanmıştır. Projenin nihai amacına ulaşıp ulaşmadığını anlamak için sivil toplum kuruluşları ve temsilcileri için belirlenen dört temel değişim hedefinin gerçekleşip gerçekleşmediğine bakılmıştır. Proje kapsamında dört değişimin hayata geçmesinde belirlenen ara değişimlerin gerçekleşme düzeyleri etki ölçümlemesinin ana hatlarını oluşturmuştur.

Bu rapor, çocuk hakları alanında çalışan sivil toplum kuruluşlarının dijital dünyada karşımızı çıkan çocuk hakları ve ihlallerine ilişkin kurum çalışanlarının bilgi ve farkındalıklarını artırmayı, kurumların çocuk hakları alanında kapasitelerini güçlendirmeyi amaçlayan eğitmen eğitimlerinin etkisini, katılımcı memnuniyetlerini ölçmek ve analiz etmek amacıyla hazırlanmıştır. Dolayısıyla rapor, sivil toplum kuruluşu çalışanlarının deneyimlerini anlama ve analiz etme, ayrıca eğitimlerin gerçekleşmesinde rol oynayan paydaşların (proje yürütücü kurum, eğitmen) yaşadıkları değişimleri ortaya koyma amacı taşımaktadır.

İzleme değerlendirme çalışması, projenin yarattığı etkinin görünür olmasına katkı sunar. Diğer bir deyişle projenin, çocukların dijital güvenliği üzerindeki somut katkılarını ve hedeflenen değişimlerin gerçekleşip gerçekleşmediğini ölçer. Hangi uygulamaların işe yaradığını, hangilerinin iyileştirilmesi gerektiğini anlamayı sağlar. Dolayısıyla projeyi yürüten kurumun karar alma süreçlerini besler. Bu da kaynakların etkili kullanımına yani insan kaynağı, zaman ve finansal kaynakların doğru alanlara yönlendirilmesine yardımcı olur. Yapılan izleme değerlendirme analiziyle hem paydaşlara (proje faydalanıcısı, eğitmen, proje yürütücüsü vb.) hem de destekçilere karşı projenin etkisini kanıtlamaya katkı sunar. Son olarak kurumların benzer alanlarda gelecekte yürüteceği çalışmalara dair öğrenme fırsatları sunar. İzleme ve değerlendirme çalışması, bir projenin hedeflerine ne ölçüde ulaştığını sistemli bir şekilde takip etmek, ölçmek ve analiz etmek için yürütülen süreçlerin bütünüdür. Projelerin etkili, verimli, şeffaf ve sürdürülebilir bir şekilde yürütülmesini sağlar. Kullanılan nicel ve nitel veri toplama araçları ile proje faaliyetlerinin, sonuçlarının ve etkisinin ölçülmesini kapsar. Proje özelinde hazırlanan izleme değerlendirme çalışması şekil-3'te paylaşıldığı gibi beş aşamadan oluşmaktadır:

Şekil-3: İzleme değerlendirme süreçleri

İzleme süreci, proje boyunca yürütülecek faaliyetlerin zamanında, hedef kitleye uygun biçimde ve planlanan kapsamda gerçekleşip gerçekleşmediğini gözlemlemeyi amaçlamaktadır. Eğitim katılımcı sayıları, oturumlara katılım durumları, memnuniyet düzeyleri ve eğitime ilişkin öncesi/sonrası karşılaştırmaları bu süreçte temel izleme araçları olacaktır. Değerlendirme çalışması ise projenin çocuk hakları alanında çalışan STK'ların dijital güvenlik bilgi, tutum ve uygulama düzeyleri üzerindeki

etkisini ölçmeye odaklanılacaktır. Nitel ve nicel veri toplama araçları ile yürütülecek değerlendirme sürecinde, yarı yapılandırılmış görüşmeler, katılımcı anketleri, uygulama örnekleri ve değişim hikayeleri (most significant change) kullanılacaktır.

İlk olarak proje faaliyetlerinin planlandığı şekilde yürütülüp yürütülmediğine bakılmıştır. Eğitim faaliyetleri ile ilgili takvimsel olarak birtakım değişiklikler olsa da eğitimler fiziksel ve çevrimiçi olmak üzere toplamda dört defa planlandığı şekilde gerçekleştirilmiştir. Raporlama sürecinde kullanılan araştırma yöntemleri anket ve odak grup görüşmeleridir. Anket tekniği yapılandırılmış kapalı ve açık uçlu soruları içermektedir. Bu sorular, sayısal bir ölçek belirtilerek katılımcıların deneyimlerini anlamaya dair sorulardır. Anket sürecinde herhangi bir evrensel psikolojik ölçekten yararlanılmamıştır; anketin amacı kişisel deneyimlerin ölçülmesi olduğundan sorular eğitim konu başlıkları ve içeriklerine yönelik tasarlanmıştır. Ankette katılımcıların eğitimlerdeki deneyimlerine dair sorular sorulmuş ve 5'li likert ölçekte değerlendirme yapmaları istenmiştir. Bu nedenle analizde, "kesinlikle katılmıyorum" ifadesine denk gelen 1 en düşük puan, "kesinlikle katılıyorum" ifadesine denk gelen 5 ise en yüksek puan olarak değerlendirmeye alınmıştır. Ankette yer alan bazı sorular kontrol sorusu görevi taşımaktadır.

Odak grup görüşmeleri eğitime katılan sivil toplum kurumu temsilcilerine ayrı olarak yapılmıştır. Toplamda üç ayrı odak grup seçilmiş ve grup içerisinde yer alan katılımcılara eğitim içerisindeki deneyimlerine dair değişim soruları yöneltilmiştir. Bu görüşmelerde detaylı not tutulmuştur. Katılımcılara eğitimlerin kendilerine katkıları ve eğitimi iyileştirmek için önerileri gibi birbirinden farklı ve kapsayıcı sorular yöneltilmiştir. Görüşmeler sonucunda anketlere verilen yanıtlar grafik halinde gösterilmiş ve bulgular, nitel veriler ile desteklenerek yaşanan değişimler paydaşların gözünden değerlendirilmiştir. Değişimlerin detaylı ve karşılaştırmalı analizi ilerleyen sayfalarda sunulmuştur.

Ayrıca proje faaliyetlerinin ve eğitimlerin hayata geçmesinde rol oynayan diğer paydaşlar olan eğitmen ile birebir görüşme yapılmış ve nitel veri toplama fırsatı yaratılmıştır. Öte yandan proje yürütücü ekip ile de ayrı bir görüşme yapılmış, böylece kurum temsilcilerinde proje süresince hem bireysel hem de kurumsal olarak yaşanan değişimleri paylaşmalarına olanak sağlanmıştır.

Eğitim Sonu Genel Değerlendirme Anketi

Eğitim sonunda yapılan genel değerlendirme anketi, eğitimi bütüncül değerlendirmeyi amaçlamakta, katılımcıların yaşadığı değişimleri eğitim sonrası deneyimlerini dikkate alacak şekilde değerlendirmeye katkı sunmaktadır. Anket çevrimiçi (online) ortamda doldurulmaya açık olarak Google Forms kullanılarak hazırlanmıştır. Aynı anket formunda Kişisel Verileri Koruma Kanunu (KVKK) kapsamında katılımcılarla aydınlatma metni paylaşılmıştır. Projenin değerlendirilmesine yönelik tasarlanan anketler, eğitim katılımcıları ile eğitim sonunda SistersLab ekibi tarafından paylaşılmıştır. Eğitim sonu genel değerlendirme anketlerini dört eğitimden toplam 68 sivil toplum kuruluşu temsilcisi doldurmuştur. Ankette genel olarak katılımcılardan, eğitim katılımcısı olarak yaşadıkları değişimleri düşünerek paylaşılan ifadelere ne ölçüde katıldıklarını belirtmeleri istenmiştir. Her bir ifade 5'li Likert ölçekte yanıtlanacak şekilde hazırlanmış ve katılımcılardan "kesinlikle katılıyorum", "katılıyorum", "kararsızım", "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" seçeneklerini işaretlemeleri istenmiştir. Ankette son olarak yaşanan değişimlerin miktarını, boyutunu ve süresini anlayabilmek için de sorular sorulmuştur. Tablo-2'de anket katılım durumları detaylı olarak paylaşılmıştır. Ankette yer alan %'lik tamamlama oranı eğitiminden mezun olanlar arasından anket dolduran kişilerin oranını ifade etmektedir.

Tablo-2: Anket katılım durumu

Veri toplama aracı - Anket						
Paydaş grup	**Eğitim**	**Katılımcı sayısı**	**Mezun sayısı**	**Eğitimi tamamlama oranı (%)**	**Anketi dolduran sayısı**	**%'lik oranı**
Eğitime katılan STK temsilcileri	Birinci Eğitim	36	29	%80	14	%48
	İkinci Eğitim	30	15	%50	20[1]	%66
	Üçüncü Eğitim	35	20	%57	5	%25
	Dördüncü Eğitim	38	24	%63	29[2]	%76
	Toplam	**139**	**94**	**%68**	**68**	%72

Odak Grup Görüşmeleri

Her bir hedef kitle için odak grup görüşmesi planlanmıştır. Eğitimlere katılan sivil toplum kuruluşu temsilcilerinden toplam 17 katılımcı ile üç odak grup görüşmesi yapılmıştır. Odak grup görüşmeleri, anket formunda görüşmeye katılmayı kabul eden gönüllü katılımcılar yapılmış ve görüşmeler izleme değerlendirme uzmanları tarafından organize etmiştir.

Görüşmeler, Zoom platformunda çevrimiçi olarak gerçekleşmiştir. Görüşmelerde açık uçlu sorularla, yarı yapılandırılmış mülakat yöntemiyle ilerlenmiştir. Ayrıca diğer paydaş grup olan SistersLab ekibi ve projede yer alan eğitmen ille de ayrı olarak birebir görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Tablo-3'te görüşmeler katılım durumları detaylı olarak paylaşılmıştır.

Veri toplama aracı - Odak Grup Görüşmeleri		
Paydaş grup	**Görüşme yöntemi**	**Katılımcı sayısı**
Eğitime katılan STK temsilcileri	Odak grup görüşmesi (3 adet)	17
SistersLab ekibi	Birebir görüşme (1 adet)	1
Eğitmen	Birebir görüşme (1 adet)	1
Toplam	**5 adet görüşme**	**18**

Tablo-3: Odak grup görüşmeleri katılım durumu

[1] Eğitimlere katılan ancak mezun olma hakkı kazanmayan kişiler de anketi doldurmuştur. O nedenle yüzdelik hesaplamaya eğitime katılan tüm katılımcı sayısı dahil edilmiştir.

[2] Eğitimlere katılan ancak mezun olma hakkı kazanmayan kişiler de anketi doldurmuştur. O nedenle yüzdelik hesaplamaya eğitime katılan tüm katılımcı sayısı dahil edilmiştir.

Paydaş Analizi

Bir proje ya da programı tasarlarken paydaşları belirlemek ve paydaşlarla birlikte onların yaşayacağı değişimlere göre faaliyetleri hazırlamak izleme süreçleri ve etki değerlendirme çalışmalarını planlarken oldukça önemli bir adımdır. Bu noktada paydaş, proje faaliyetleriyle doğrudan etki edilen hedef kitle olabileceği gibi dolaylı olarak etki edebileceğiniz (olumlu veya olumsuz) kişi veya kurumlar da olabilir. Bu kişi ve kurumlarda yaşanan değişimleri düşünmek ve değerlendirmek paydaş çalışmasının bir parçasıdır. Dolayısıyla paydaş, bir şekilde mevcut projeye ilgi duyan ve bu projeden olumlu ya da olumsuz etkilenen kişilerdir. Bir birey veya bir kuruluş paydaşları temsil edebilir. Paydaş dediğimiz grup proje faaliyetlerini büyük ölçüde etkiledikleri için projede önemli bir role sahiptirler ve hiçbir proje onların varlığı ve girdileri olmadan başarılı olamaz.

Paydaş söz konusu olduğunda anahtar kelime katılımdır. Bir proje yöneticisi, paydaşların mümkün olan en iyi şekilde katılımını sağlamak için çalışmalıdır. Paydaşlarla birlikte çalışmak, etkili ilişkiler ile iyi bir iletişim sağlayacak bu da projenin güvenli adımlarla ilerlemesine ve işlemesine yardımcı olacaktır. Bu projede paydaş olan sivil toplum kuruluşları ve temsilcileri, projenin ilerleyen döneminde (özellikle çocuklar için tasarlanan eğitim faaliyetlerinin uygulanmasında) “katılım” konusunda ile ilgili zorluk yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Bir paydaşın etkisi, projenin başlangıç aşamalarında oldukça güçlüdür. Projenin faaliyetleri boyunca sık sık değişiklikler olduğu için aralarda paydaşın katılımı düşebilir. Bu nedenle paydaşların beklentilerini yönetmek, projenin veya programın onların ihtiyaçlarını en iyi şekilde karşılamasını, etkinin olumlu yaşanmasını ve varsa yaratılan olumsuz deneyim ve değişimlerin tespit edilip yönetilmesini sağlamak açısından önemlidir.

Bu noktada projenin eğitmen eğitimi programına katılmış sivil toplum kuruluşu temsilcileri, projenin son aylarında kendi eğitimlerini uygulamak istediklerinde proje kapsamında yer almayan bazı beklentileri proje ekibine iletmiştir. Bu beklentiler; eğitim gerçekleştirecek eğitmenlerin MEB izinlerinin SistersLab tarafından alınması, katılımcı bulma zorlukları yaşayan eğitmenlerin katılımcıların SistersLab tarafından bulunması gibi talepleri içermektedir. Yürütücü kurumdan beklenen talepler doğrultusunda projenin en başında belirtildiği gibi yürütücü kurum doğrudan katılımcı yönlendirme süreçlerinde yer alamayacağını belirtmiş, ancak talep eden temsilcilerin katılımcı bulma süreçlerinde yaygınlaştırma desteği sağlamıştır. Buna karşın yine de katılımcılardan bazıları süreç içerisinde yalnız bırakılarak talep ettiği desteği alamadığını beyan etmiştir. Bu doğrultuda sonraki çalışmalarda proje kapsamına sağlanabilecek destek ve faaliyetlerin daha açık bir şekilde ifade edilmesinin ve bu bilgilendirmeleri yazılı olarak paylaşmanın önemi ortaya çıkmaktadır. Eğitimlerin ardından tüm paydaşlar sabit aralıklarla takip edilmiş, arama mail ve mesaj yoluyla takip edilerek süreç izlenmiştir.

Paydaşın yani STK’ların beklentilerini yönetme konusunda proje yürütücü kuruma, katılımcılar tarafından proje döngüsü içerisinde ve sonrasında planlanan proje faaliyetleri ile ilgili daha sistematik ilerlemeleri gerektiği yönünde geri bildirimler gelmiştir. Dolayısıyla projenin her aşamasında paydaş yönetiminin iyi planlaması gerektiğinin altı çizilmelidir.

Bir proje veya programda her bir paydaşın farklı katılım düzeyleri, gereksinimleri, ilgileri ve faaliyetleri yönlendirecek güçleri olabilir. Bu nedenle proje hedefleri belirlenirken paydaş analizi yapmak son derece önemlidir. Paydaş analizi, belirli bir projede ilgisi veya payı olan kişileri, grupları veya kurumları belirlemeye, değerlendirmeye ve anlamaya yönelik hazırlanan sistematik bir süreçtir. Bu analizin amacı, paydaşların bakış açıları, etkileri ve proje üzerindeki potansiyel etkileri hakkında bilgi toplamaktır. Özetle paydaş temelli bir yaklaşım kullanmanın faydaları aşağıdaki gibidir:

- Projeyi erken bir aşamada şekillendirmek için tüm paydaşların görüşlerini kullanabilir, onların girdileri de projenin etkili ilerlemesine katkı sağlar.
- Güçlü paydaşlardan destek almak daha fazla kaynak kazanmaya yardımcı olabilir - bu da projelerinin başarılı olma olasılığını artırır.

- Paydaşlarla erken ve sık iletişim kurarak, faaliyetleri ve projenin yarattığı faydayı tam olarak anlamalarını sağlayabilirsiniz - bu da ilgili paydaşların gerektiğinde sizi aktif olarak destekleyebilecekleri anlamına gelir.

Paydaş analizi, paydaş ortamını anlamak ve yönetim kaynaklarına öncelik vermeye yardımcı olacak kilit paydaşları belirlemek için kullanılabilir. STK'ların dijital dünyada çocuk hakları konusunda kapasitelerini güçlendirme için tasarlanan eğitim faaliyetleri uygulanırken paydaş çalışmasıyla ilgili olarak aşağıdaki adımlar takip edilmiştir:

Paydaşların Belirlenmesi

Bu aşama atılması gereken ilk adımdır. Bu çalışma öncelikle proje/eğitimden etkilenen veya proje/eğitimlerin etkileyebileceği tüm kişilerin, grupların ve kurumların belirlenmesini içerir. Söz konusu paydaşlar arasında doğrudan yararlanıcılar, fon verenler, ortaklar, devlet kurumları, topluluk üyeleri ve diğerleri yer alabilir. Şekil-4'te proje paydaşları paylaşılmıştır.

Şekil-4: Proje paydaşları

Paydaşların İlgi ve Beklentilerinin Belirlenmesi

Paydaşlar belirlendikten sonra bir sonraki adım onların proje veya projeyle ilgili ilgilerini, ihtiyaçlarını, beklentilerini ve endişelerini değerlendirmek olur. Bu, her bir paydaşla ilk temasın kurulması gereken aşamadır. Proje hakkında detaylı, açık ve net bilgiler vermek, iyi bir ilişki kurulmasına yardımcı olur. Böylece paydaşlar, proje ve projenin yürütülme sürecine ilişkin görüş ve düşüncelerini ifade edebilecekleri alan sağlanmış olur. STK eğitimleri kapsamında eğitimlere katılan sivil toplum kuruluşları temsilcilerinden proje süresince beklentileri alınmıştır. Kilit ve diğer paydaşlar arasında önceliklendirme yapabilmek için paydaşları tanımak ve tanımlamak önemlidir. Beklentiler için eğitimlerden önce katılımcılar tarafından form doldurulmuş ve eğitimlerin içerikleri, katılımcıların doldurduğu beklenti formundaki yanıtlara göre güncellenmiştir. Bu formda katılımcıların mesleki durumu, eğitime neden katılmak istedikleri ve eğitimden beklentileri sorulmuştur. Yazılı olarak alınan yanıtlar izleme değerlendirme uzmanları tarafından kategorilendirilmiş ve böylece eğitim katılımcılarının ihtiyaçlarını anlamaya yönelik sistematik bir planlama hazırlanmıştır. Her katılımcının eğitime dair farklı bilgi düzeyi, deneyimi ve beklentisi olabilir. Bu beklentileri kategorize etmek kimin ne öğrenmek istediği, ne tür bilgi veya becerilere ihtiyaç duyduğuna ilişkin sorulara net cevap verebilir. Ayrıca kategorilendirilen beklentiler sayesinde eğitimin içeriği, örnekleri ve uygulamaları daha hedef odaklı ve anlamlı hale getirilebilir. Katılımcıların başlangıçta ne beklediği ile eğitim sonunda ne öğrendiği karşılaştırılabilir. Böylece eğitimin etkisi değişim odaklı ölçülür, dolayısıyla da eğitim

sonrası değerlendirme için karşılaştırma zemini sunar. Öte yandan beklenti almak, katılımcıların eğitim sürecine aidiyetini artırır. Beklentilerinin dikkate alındığını gören katılımcı, eğitime daha istekli ve aktif katılır. Benzer şekilde eğitmen de katılımcıların ağırlıklı beklenti alanlarını bilerek enerjisini daha etkili noktalara yönlendirebilir.

Tüm bu beklenti kategorileri, izleme değerlendirme göstergeleriyle eşleştirilebilir; böylece sadece bilgi artışı değil, ihtiyaçlara uygunluk da ölçülebilir. Eğitim öncesinde katılımcılar tarafından paylaşılan beklentiler beş farklı alanda, konu bazlı olacak şekilde kategorilendirilmiştir:

- Çocuk hakları ve dijital ortam
- Dijital güvenlik
- Yöntem ve eğitmenlik becerisi
- Uygulama ve kullanılan araçlar
- Çocuk hakları alanında genel bilgi ve farkındalık

Eğitime başvuran kişilerin genel profillerine bakıldığında katılımcıların, çoğunlukla çocuk haklarında alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşu çalışanları ve(ya) gönüllüleri olduğu görülmektedir. Profesyonel sivil toplum çalışanları dışında avukat, klinik psikolog, yerel yönetim uzmanı, sosyal hizmetler uzmanı ve(ya) çalışanı, öğretmen gibi pek çok farklı meslekten yine çocuklarla (gençlerle) çalışan kişilerin eğitime katılımı gösterdiği tespit edilmiştir. Katılımcılardan eğitim öncesinde alınan bazı beklentiler aşağıda paylaşılmıştır:

> *"Teknoloji her gün yeni kullanım şekli ve alanlarıyla hayatımıza giriyor ve bundan en çok da çocuklar etkileniyor veya faydalanmaya çalışıyor. Dijital alanın faydalı yönlerini ve olası zararlarından korunma yöntemlerini öğrenmek."*

> *"Öncelikli beklentim dijital güvenlik ile ilgili güncel kavramları ve zarar verici tarafları ile nasıl başa çıkılabileceğini öğrenmek. Eğitim sonunda bunları çocuklara aktaracak bir çerçeveyi sindirmiş olmak istiyorum."*

> *"Eğitim ile günümüz dijital dünyasındaki sorunları çocuk hakları perspektifinden anlayıp bunu çalıştığım gruplarla farkındalık yaratarak pratik etmeyi beklemekteyim."*

> *"Çocukların dijital dünyadaki hakları, karşılaşabilecekleri siber zorbalıklar ve bunlarla baş etme yolları konusunda bilgi sahibi olmak. Bu konuda öğrendiklerimi diğer gönüllülere ve çocuklara da öğretebilecek şekilde yetkinlik kazanmak."*

> *"Çocukların haklarını dijital alanda da savunabilmek ve buna uygun hareket etmek için gereken teorik ve pratik bilgileri edinmek beklentimdir."*

Eğitim sonunda katılımcılarla paylaşılan genel değerlendirme anketinde katılımcılara beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığına ilişkin soru sorulmuş, veri toplanmıştır. Beklenti ve genel değerlendirmeye dair detaylı analiz bir sonraki bölümde paylaşılmıştır.

Paydaşların Etki ve Gücünün Haritalandırılması

Her bir paydaşın proje veya eğitimle ilgili sahip olduğu etki ve güç düzeyini anlamak önemlidir. Bu finansal kaynaklar, uzmanlık, karar verme yetkisi ve diğer paydaşlarla ilişkiler gibi faktörlerin dikkate alınmasını içerir. STK'ların kapasitelerini geliştirmeye yönelik düzenlenen eğitim faaliyetlenin ilgi ve güç düzeyinde en yüksek paydaşı sivil toplum kuruluşları ve çalışanları olmuştur. Ancak burada vurgulanması gereken her zaman için ilgi ve gücü yüksek olan paydaşlara odaklanma riskidir. İlgi ve güç dengesinde düşük olan paydaşlara da odaklanmak projenin gidişatı için önemli olabilir. Örneğin SistersLab ekibinin de yaşadığı değişim süreç içerisinde önemlidir ve onların da sürece dahil edilmesi gerekir. Mevcut işbirliğinin devam edeceği olası yeni proje ve programlarda fon verenlerin de yaşayacağı değişimler uzun vadede yaşanacak etki planlama süreçlerine dahil edilmelidir.

Paydaşlara Öncelik Verme

Tüm paydaşlar aynı düzeyde öneme veya etkiye sahip değildir. Paydaşların önceliklendirilmesi, ilgi ve kaynakların projede en fazla değişim yaşayacak gruba veya kişiye etkiye odaklanılmasına yardımcı olur. Önceliklendirme önemlidir çünkü kilit karar vericileri ve kaynakları nereye yatırmanız gerektiğini anlamanıza yardımcı olur. Bu adım için paydaşları gruplandırmak onları daha iyi anlamamızı sağlar.

- Düşük güç, düşük ilgi → Bazı paydaşlar çok az güce sahiptir ve projeye önemli bir ilgi göstermezler. Bu kişiler/kurumlar önemlidir ancak proje yöneticisinin ilgi odağı olmayacaklardır. Ancak göz ardı edilmemeli ve reddedilmemelidirler. En iyi strateji onları izlemektir. Buradaki amaç düşük güce sahip, düşük ilgi alanındaki paydaşların projeye karşı olumsuz bir tutum takınmasını önlemektir. Bu nedenle bu paydaşlara düzenli olarak ulaşmak iyi bir fikirdir. Örneğin eğitime katılmak istemeyen ve çocuk hakları alanında çalışan sivil toplum kuruluşları bu kategoride yer almaktadır.

- Düşük güç, yüksek ilgi → Bazı paydaşlar proje üzerinde çok fazla güce ve etkiye sahip olmayabilir ancak yine de çok ilgilidirler. Onları bilgilendirmek, ilgilerini kaybetmemelerini ve projeye karşı olumlu kalmalarını sağlayacaktır. Yine, düzenli iletişim onların katılımını ve ilgisini koruyacaktır. Eğitimlere katılan sivil toplum kuruluşları çalışanları, gönüllüleri ilgisi yüksek olan ve faaliyetlerden doğrudan etkilenen hedef gruptur.

- Yüksek güç, düşük ilgi → Yüksek güce sahip ancak düşük ilgisi olan paydaşlar başarılı bir proje için çok önemlidir. Çok fazla etkiye sahip olabilirler ancak projenin faaliyetlerine ilgi duymayabilir, haberdar olmayabilirler. Örneğin sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerini gerçekleştirebilmeleri için ihtiyaç (veya işbirliğine gereksinim) duydukları kamu kurumları yüksek güce sahipken bu anlamda ilgileri düşük olabilir. Daha fazla kamu kurumunu sürece dahil etmek için projeden haberdar olmayan kurumları bilgilendirmek, temasa geçmek önemlidir. Ayrıca ilgili bakanlıklar da bu gruba eklenebilir.

- Yüksek güç, yüksek ilgi → Bu grup projeyle zaten ilgilenen ve proje için büyük bir değer olan gruptur. Bu kilit paydaşları sürece dahil etmek ve düzenli olarak danışmak önemlidir. Eğitmenler, eğitmenlerin çalıştığı kurumlar, SistersLab ekibi ve UNICEF Türkiye çalışanları (proje ile ilgilenen birimler) eğitim süresince bu grupta yer alan paydaşlar olarak tanımlamıştır.

Sivil toplum kuruluşlarına yönelik düzenlenen dijital dünya ve çocuk haklarına ilişkin verilen eğitimlerde önceliklendirilen paydaş grubu eğitimlere katılan sivil toplum kuruluşları ve çalışanları, gönüllüleri

olmuştur. Ancak sivil toplum çalışanları arasında da kategorilendirme yapılması önemlidir, eğitime katılan tüm çalışanlarda aynı değişim yaşanmamış olabilir. Projenin bir sonraki adımında en fazla değişim yaşayan veya hiç değişim yaşamayan katılımcı gruplar üzerine odaklanmak ve eğitimleri ona göre planlamak anlamlı olacaktır. Örneğin farklı hedef gruplara göre toplanan veriler kurumun, her paydaş grup için özel ve etki odaklı strateji ve değişim hedeflerinin geliştirilmesine yardımcı olur.

Genel olarak paydaş analizi, özellikle farklı ilgi alanlarına sahip birden fazla paydaşın dahil olduğu gruplarda etkili proje yönetimi, stratejik planlama ve karar alma için kritik bir araçtır. Böylece projeden etkilenebilecek veya projeyi etkileyebilecek tüm ilgili paydaşlar belirlenir. Aynı zamanda paydaşların projeye yönelik tutumlarının ve diğer paydaşlarla ilişkilerinin analiz edilmesini de içerir. Bu durum, etki odaklı işbirliği alanlarının belirlenmesine yardımcı olur. Özetle, paydaşlar olmadan proje faaliyetlerini gerçekleştirmek mümkün değildir. Proje paydaşlarının katılımını sağlamak projeye birçok fayda sağlar. Karar alma sürecine dahil olabilir ve faaliyetleri proje ekibine yardımcı olacak şekilde etkileyebilirler. Paydaşların yatırımları sadece akademideki eğitimlerin içeriği için değil aynı zamanda ilişki kurmak için de değerli bir bilgi kaynağı olabilir. Aşağıda son olarak hangi paydaşın, analiz sürecine nasıl dahil olduğunu gösteren tablo-4'te paylaşılmıştır.

Paydaş grubu	Dahil etme yöntemi
Eğitime katılan sivil toplum kuruluşları ve çalışanları, gönüllüleri	Nitel ve nicel analize dahil edilmiştir.
Eğitmen	Sadece nitel analize dahil edilmiştir.
SistersLab ekibi	Projeyle bağlantılı değişimler nitel analizle tespit edilmiş, nicel değerlendirmeye dahil edilmemiştir.
UNICEF Türkiye	Projeyle bağlantılı değişimlerin yaşanması muhtemeldir, ancak değerlendirme sürecine dahil edilmemiştir. Eksik kalan bir değerlendirme olarak altı çizilebilir.

Tablo-4: Paydaş grup ve analiz süreci

STK’ların Dijital Dünyadaki Çocuk Hakları Savunuculuğu Kapasitelerinin Güçlendirilmesi Projesi izleme ve Değerlendirme Çalışması

2025 yılında gerçekleşen STK’ların Dijital Dünyadaki Çocuk Hakları Savunuculuğu Kapasitelerinin Güçlendirilmesi Projesi’nin izleme ve değerlendirme çalışması için hedef kitleye yönelik hazırlanmış değişim hedeflerinden yararlanılarak veri toplama araçları geliştirilmiştir. Projenin değerlendirme çalışmasına, gerçekleştirilen eğitim faaliyetlerinin hemen sonrasında başlanmıştır. Her bir eğitimin ardından en fazla iki ay içerisinde hem nitel hem de nicel veriler toplanmıştır. Eğitimler tamamlandıktan sonra diğer paydaşlarla görüşmeler yapılmış ve veri toplama süreci Mayıs 2025’te tamamlanmıştır.

Analiz boyunca anketlerde yer alan ifadelere verilen cevaplar rapora yansıtılmıştır. Katılımcılardan değerlendirme yaparken eğitime katılmadan önceki durumları ve eğitime katıldıktan sonraki durumlarını düşünerek sorulara yanıt vermeleri beklenmiştir. Böylece kapasite güçlendirme eğitimleri öncesi ve sonrası değişimlerde gerçekleşen farkı görmek mümkün olmuştur. Her ifade bir veya birden fazla ara değişimi ölçmek üzere hazırlanmıştır. Ayrıca odak grup görüşmelerinde değişimlerle ilgili ortaya çıkan paylaşımlar analize eklenmiştir.

Genel olarak analiz iki konuyu ele alacaktır. İlk olarak hedef kitlede (sivil toplum kuruluşu ve çalışanları) yaşanan değişimler değerlendirilecek, ardından diğer paydaşların analizi ile devam edilecektir. Son bölümde ise akademinin başarılı yönleri ve geliştirilmesi gereken yanları paylaşılacaktır. Analizde, ortaklaşan değişim hedeflerine göre eğitim katılımcılarının yaşadıkları değişimlere birlikte yer verilmiştir. İlgili ve anlamlı görülen yerlerde eğitimler fiziksel ve çevrimiçi olarak ayrıştırılmış, ilgili yerlerde ise bütünsel değişimi görebilmek adına değişimler birlikte değerlendirilmiştir.

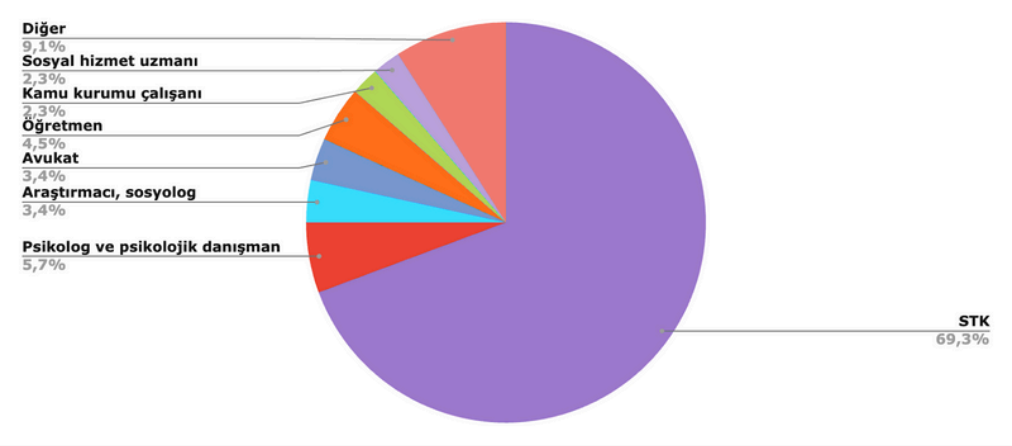
Sivil Toplum Kurumu Çalışanlarında Yaşanan Değişimler

Bu bölümde her dört eğitime katılan ve tamamlayan sivil toplum kuruluşu çalışanlarının yaşadığı değişimlerin analizine yer verilmiştir. Eğitim katılımcılarının belirlenmesi için çevrimiçi ortamda bir başvuru formu paylaşılmıştır. Başvuran adaylar projenin hedef kitlesine ilişkin kriterlere uygunluk ve projeye katılım motivasyonuna göre değerlendirilmiş ve ardından liste oluşturulmuştur. Hazırlanan kısa listede yer alan potansiyel adaylarla görüşmeler gerçekleştirilerek eğitim katılımcıları belirlenmiştir. Dört eğitime de toplamda 293 başvuru yapılmış, başvuranların 139 katılımcı olmaya hak kazanmıştır. Üç defa çevrimiçi ve bir defa fiziksel ortamda gerçekleşen eğitimlerin tamamına toplam dört eğitim için katılımcıların 94'ü eğitimleri tamamlamıştır. Eğitimlere pek çok farklı sivil toplum kuruluşundan başvuru olmuştur. Ayrıca eğitimlerin ardından kendi kurumları üzerinden çocuklara eğitim verme imkanı bulan katılımcı sayısı 18 iken bu kişilerin ulaştığı toplam çocuk sayısı ise 1301'dir.

Sivil toplum kuruluşlarının dijital dünyada çocuk hakları savunuculuğu kapasitelerini güçlendirmeye yönelik gerçekleştirilen eğitmen eğitimleri tüm Türkiye'den katılımcıların başvurusuna açık olacak şekilde duyurulmuştur. Akademiye katılanların yaşadıkları şehirlerin profillerine bakıldığında, şehir çeşitliliğinin yoğun olduğu bir tablo karşımıza çıkmaktadır. Bu çeşitlilik, özellikle online gerçekleştirilen eğitimlere Türkiye'nin farklı coğrafyalarından sivil toplum kuruluşu çalışanlarının (özellikle yüz yüze yapılan eğitimlere katılma imkanı olmayan, eğitimlere erişemeyen grubun) katılımına olanak sağladığını göstermektedir. Ayrıca eğitimin fiziksel olarak İstanbul'da yapıldığı durumda bile İstanbul dışında eğitime katılım gösteren sivil toplum kuruluşları olmuştur. Dört eğitime toplam 43 farklı ilden sivil toplum çalışanı, temsilcisi ve(ya) gönüllüsü başvurmuştur. Katılım gösterilen iller arasında İstanbul yoğun olarak ilk sırada yer alırken Ankara, İzmir, Hatay, Gaziantep, Mersin yoğunluk göstermiştir. Eğitime toplamda 35 farklı şehirden temsilci katılmıştır. İstanbul (56), Ankara (27), İzmir (14), Hatay (8), Gaziantep (7), Kahramanmaraş (4), Mardin (4), Trabzon (3), Denizli (3), Kayseri (2), Şanlıurfa (2), Adıyaman (2), Muğla (2), Ordu (2), Bingöl (2), Antalya (2), Karaman (1), Karabük (1), Çanakkale (1), Erzurum (1), Manisa (1), Diyarbakır (1), Tokat (1), Giresun (1), Sivas (1), Eskişehir (1), Kocaeli (1), Mersin (1), Balıkesir (1), Şırnak (1)

Katılımcıların çoğu çocuk hakları alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarında profesyonel olarak çalışan kişilerden oluşmaktadır. Ancak sivil toplum kuruluşları dışında farklı meslek gruplarından özellikle çocuk hakları alanında kendini geliştirmek isteyen kişiler de projeye duydukları ilgi ve motivasyon nedeniyle eğitimlere dahil edilmişlerdir. Grafikte katılımcı profillerine ilişkin detayları görebilirsiniz. Ayrıca doğrudan çocuk hakları alanında çalışmayan sivil toplum kuruluşlarının da eğitimlere katıldıkları gözlemlenmiştir. Bu da sivil alanda, özellikle gelişen dijital dünya, kullanılan araçlar ve hukuki süreçlere ilişkin bilgi ve farkındalık sahibi olmak isteyen çocuk hakları dışında farklı alanlarda faaliyet gösteren kurumların olduğuna işaret etmektedir. sivil toplum kuruluşlarının da eğitimlere katıldıkları gözlemlenmiştir. Bu da sivil alanda, özellikle gelişen dijital dünya, kullanılan araçlar ve hukuki süreçlere ilişkin bilgi ve farkındalık sahibi olmak isteyen çocuk hakları dışında farklı alanlarda faaliyet gösteren kurumların olduğuna işaret etmektedir.

Grafik-1: Katılımcı profili (meslek)

Anket formları ve odak grup görüşmelerinden çıkan sonuçlar, eğitimlerin sivil toplum kurumu çalışanları için belirlenen hedeflere ulaşma konusunda katılımcılarda genel bir memnuniyetin söz konusu olduğunu göstermiştir. Tüm eğitimlerden memnuniyet ve beklentiler değerlendirildiğinde katılımcılardan 2 kişi dışında geriye kalan 66 kişinin (%97'si) mevcut eğitimlerden memnun kaldıklarını ve eğitimlerin içeriği itibariyle beklentilerini karşıladığını belirtmiştir. Beklentilerinin üstünde bir eğitim olduğunu vurgulayan katılımcı sayısı oldukça fazladır. Aşağıda katılımcıların nitel analiz sonrasında eğitimle ilgili beklenti ve paylaşımlarına yer verilmiştir.

"Evet beklentilerimi fazlasıyla karşıladı. Bilmediğim pek çok yeni şey öğrendim. Özellikle zorbalıkla hukuksal mücadele hakkında çok şey öğrendim." (1. Eğitim katılımcısı)

"Katıldığım eğitimde bilmediğim pek çok bilgi edindim. Diğer katılımcıların da katkıları çok kıymetliydi. Yapılması gerekenleri daha net görüp kendi kuruluşumda yeni bir çalışma alanı açtığı için de mutluyum." (2. Eğitim katılımcısı)

"Eğitim beklentilerimi karşılamanın da ötesinde çok önemli ilave katkılarda bulundu. Eğitmenimizin konuya hakimiyeti ve konuyu aktarma kabiliyeti, eğitimin diğer katılımcılarının paylaşımları ve samimiyeti, konuyu çok daha derin ve anlamlı şekilde öğrenmemi sağladı." (2. Eğitim katılımcısı)

"Eğitim sırasında ilk defa duyduğum şeyler oldu. Daha önce bildiğim konulara ise farklı bir açıdan baktım. Gerçekten çok güzel bir eğitimdi." (3. Eğitim katılımcısı)

"Özellikle çocuk hakları konusunda çalışan bir STK olarak dijital çağda çocuk yetiştirmek önceliğimiz olduğundan farkındalığımızı ve bilgi düzeyimizi arttıran çok kıymetli bir eğitimdi." (4. Eğitim katılımcısı)

"Evet, özellikle örnek vakalar sayesinde kavramlar pekişti. Hukuki boyutta TCK maddeleriyle yaşanan hak ihlallerinin sonuçlarını görerek, yapacağımız eğitimlerde çocuk ve gençlerin güvenli internet kullanımı konusunda daha bilinçli olmalarına yardımcı olabiliriz. Aynı şekilde, Güvenli Oyun sitesi üzerinden oyun içeriklerini inceleyerek çocukları doğru yönlendirebiliriz. En önemlisi ise çocukların yüzlerinin sosyal medya hesaplarında paylaşılmasının ne gibi tehlikelere yol açabileceğini fark ederek, hem kendim daha dikkatli olacağım hem de çevremdekileri bu konuda uyaracağım." (4. Eğitim katılımcısı)

Eğitimlerin sivil toplum kuruluşları çalışanlarının beklentilerini karşıladığı görülmüştür. Dahası her bir eğitim için beklentilerin oldukça yüksek oranda karşılandığını söylemek mümkündür. Benzer şekilde eğitimlere katılan sivil toplum kuruluşu çalışanlarının eğitimlerden ne kadar faydalandıkları ve faydalı buldukları sorulmuş, katılımcıların eğitimi değerlendirmeleri istenmiştir. Katılımcıların tamamı %100'ü eğitimleri faydalı bulduklarını belirtmiştir. Eğitimlerin faydalı olduğunu düşünen katılımcılardan bazılarının görüşleri aşağıda paylaşılmıştır.

“Evet, faydalı olduğunu düşünüyorum. Dijital haklar, sorumluluklar, hakların ihlal durumları ve çocukların/bireylerin dijital hak ihlali durumunda kendilerini korumak ve savunmak üzere başvurabilecekleri hukuki süreçler hakkında faydalı bilgiler edindim.” (1. Eğitim katılımcısı)

“Kesinlikle faydalı olduğunu düşünüyorum. Konuların kapsamlı bir şekilde ele alınması ve yaygın öğrenme biçimlerinin kullanılmasının verimliliği artırdığını düşünüyorum.” (2. Eğitim katılımcısı)

“Giriş seviyesinde bir eğitim olarak değerlendirdiğimde, iyi planlanmış ve uygun yapılandırılmış bir eğitim olduğunu söyleyebilirim.” (2. Eğitim katılımcısı)

“Faydalı olduğunu düşünüyorum, aslında bilinen terimlerin yanı sıra bilmediğimiz birçok terimi de öğrendim. Bunların yanı sıra örnek vakalar, bize fayda sağlayabilecek siteler, telefon numaralarını öğrenmiş oldum.” (4. Eğitim katılımcısı)

“Kesinlikle faydalı buluyorum. Hem dijital dünyada hem de kişisel dünyamda nasıl olmam ve olaylara veya durumlara karşı nasıl nesnel tavır alabilirim konusunda bilgi sahibi olduğum. Bu konuda sahada aktif hale gelmek için neler yapabilirimin derdine düştüm.” (4. Eğitim katılımcısı)

Katılımcılar eğitimleri faydalı bulmakla birlikte benzer yeni program ve eğitimlere katılmakla ilgili istekli olduklarını ifade etmişlerdir. Anket katılımcılarından 1 kişi dışında tamamı %98.5’i başka eğitim programlarına katılmak istediklerini belirtmiştir. Bu da eğitimlerin sivil toplum kuruluşu çalışanlarında bireysel ve mesleki öğrenme yolculuklarına devam etmek istemelerine dair büyük bir motivasyon sağladığını göstermektedir. Eğitim katılımcısı sivil toplum çalışanlarının yaşadıkları değişimlere geçmeden önce son olarak katılımcıların, yürütücü ekip SistersLab ve diğer katılımcılarla olan etkileşimlerine dair analizi paylaşmak anlamlıdır. Bu noktada katılımcılara, proje yürütücüsü kuruluşun (SistersLab) ve ekibin akademi boyunca gerçekleştirdiği takip ve destekten memnuniyet düzeyleri sorulmuş ve katılımcıların %95’i SistersLab ekibinin takip ve desteğinden memnun kaldıklarını belirtmiştir.

“Eğitmenlerde alana hakimdi ve faydalı tartışmalara alan açtılar. Ancak bu konuda daha fazla eğitim ile desteklenmem gerektiğini hissediyorum. Bunun için eğitimin tüm süreçlerinden memnun kaldığım SistersLab ekibinin ve alandaki diğer kurumların çalışmalarını yakından takip etmeyi planlıyorum.” (4. Eğitim katılımcısı)

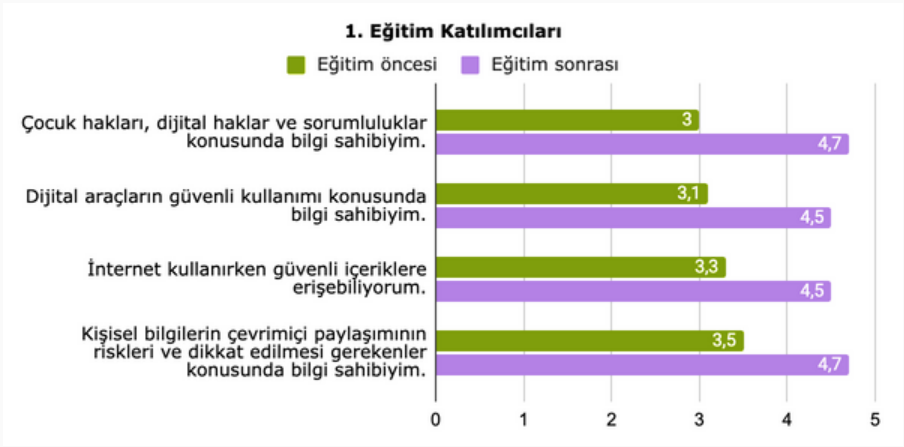
“Bu eğitimin eğitmeni samimi, katılımcılığa önem veren, bilgileri sade bir dille başarıyla aktaran, konusuna hakim bir eğitmendi. SistersLab ekibi tüm süreç boyunca ulaşılabilir, destekleyici ve güler yüzlü bir ev sahipliği yaptı. Tüm ekibe teşekkür ederim.” (2. Eğitim katılımcısı)

Değişim Hedefi 1: Dijital haklar konusunda bilgi ve farkındalık

Anket soruları hazırlanırken dijital haklar konusunda bilgi ve farkındalık başlığı altında katılımcıların çocuk hakları, dijital haklar ve sorumluluklar, dijital araçların güvenli kullanımı, internet kullanırken güvenli içeriklere erişme ve kişisel bilgilerin çevrimiçi paylaşımları gibi teknik bilgiye sahip olma düzeyi ve gelişimi, hukuksal karşılığına ilişkin sorular sorulmuştur. Dört eğitim için de katılımcılardan alınan yanıtlara göre, sivil toplum kurumu çalışanlarına proje kapsamında sunulan eğitim faaliyetlerine ilişkin genel anlamda olumlu bulunmuştur. Farklı kurumsal yapıda ve alanda çalışan katılımcılar için eğitimlerin ilgi çekici olduğu vurgulanmış, bazı katılımcılar ise öğrenilen bilgiler ve yeni tanışılan insanlarla ilgili memnuniyetini dile getirmiştir. Katılımcılara dijital haklar konusunda yaşadıkları değişimleri değerlendirmelerini sağlayacak ana değişim hedefi ile bağlantılı ifadeler ve göstergeler sorulmuştur. Her bir eğitimin sonunda tüm katılımcılara aynı anket formları uygulandığından katılımcılar

farklı tarihlerde aynı sorulara yanıt vermişlerdir. Katılımcılardan eğitime katılmadan önceki ve eğitim sonrası durumlarını karşılaştırmaları istenmiştir.

Aşağıdaki grafiklerde ayrı olarak her bir eğitimin değerlendirmesi paylaşılmıştır. Eğitim programında ilgili değişim hedefini kapsayan eğitim başlıkları; ‘’Dijital Dünyanın Tanımı’’, ‘’Dijital Vatandaşlık’’, ‘’Dijital Dünyada Çocuk Hakları ve Sorumlulukları’’, ‘’Dijital Dünyada Çocukları Bekleyen Tehlikeler’’ olarak yer almıştır.

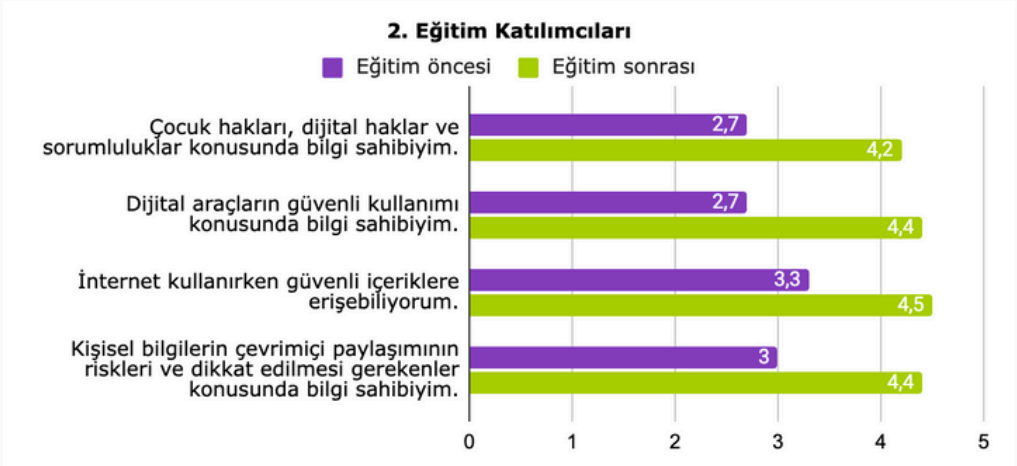
Grafik-2: 12-14 Şubat eğitim katılımcılarının “dijital haklar” konusunda yaşadıkları değişimler

12-14 Şubat tarihinde çevrimiçi gerçekleşen eğitim katılımcılarının değerlendirmelerine bakıldığında en fazla değişimin çocuk hakları, dijital haklar ve sorumluluklar konusunda bilgi düzeyi artışında yaşandığı görülmüştür. Genel olarak alanla ilgili bilgi düzeyi yüksek olan katılımcıların 5 tam puan üzerinden değerlendirme yapmaları istenmiş; çocuk hakları, dijital haklar ve sorumluluklarla ilgili eğitim öncesi 3 ortalama puan olan bilgi düzeylerinin eğitim sonrasında 4.7 puana çıktığı görülmüştür. Dijital araçların güvenli kullanımı konusunda bilgi sahibi olduğunu söyleyen katılımcıların ortalama puanı 3.1’den 4.5’e yükselirken kişisel bilgilerin çevrimiçi paylaşımlarının riskleri ve dikkat edilmesi gerekenler konusunda bilgi sahibi olduğunu söyleyenlerin ortalama puanı 3.5’ten 4.7’ye çıkmıştır. En az oranda değişim yaşanan ifade internet kullanırken güvenli içeriklere erişme ile ilgili olmuştur.

“Şunu düşünmediğimi fark ettim, hak temelli yaklaşım dijital dünyada düşünmemişim. Bildiğim şeylerin tam kavram olarak karşılığını öğrenmek aktarmak açısından önemli ve faydalı oldu.” (Odak grup katılımcılarından)

“Eğitimden sonra hesaplarımdaki çerezleri yönetme ve erişimlerle ilgili değişiklik yaptım. Çocuk hakları odağında çalışıyorum, dijitaldeki çocuk hakları ve mahremiyet üzerine çalışma fırsatım olmamıştı. Arkadaşlarla konuştuğumuz önemli bir konu aslında ve daha önce adım atamamıştım. Beni geliştirdi.” (Odak grup katılımcılarından)

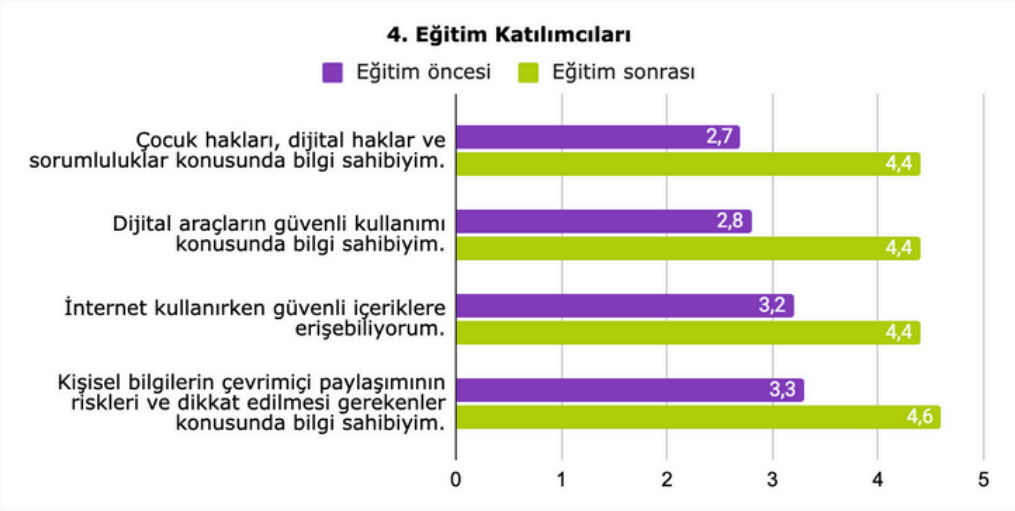
“Bilmediğim çok şeyi öğrendim. Dijital anlamda çocukların üzerinde uygulanan zorbalığın ne kadar geniş kapsamda olduğunu öğrendim. Faydalı olduğunu düşünüyorum.” (Odak grup katılımcılarından)

Grafik-3: 26-28 Şubat eğitim katılımcılarının “dijital haklar” konusunda yaşadıkları değişimler

26-28 Şubat tarihinde fiziksel olarak gerçekleşen eğitim katılımcılarının değerlendirmelerine bakıldığında en fazla değişimin dijital araçların güvenli kullanımı konusunda olduğu görülmüştür. Genel olarak alanla ilgili bilgi düzeyi ortalamanın üzerinde olan katılımcıların 5 tam puan üzerinden değerlendirme yapmaları istenmiş; çocuk hakları, dijital haklar ve sorumluluklarla ilgili eğitim öncesi 2.7 ortalama puan olan bilgi düzeylerinin eğitim sonrasında 4.2 puana çıktığı görülmüştür. Dijital araçların güvenli kullanımı konusunda bilgi sahibi olduğunu söyleyen katılımcıların ortalama puanı 2.7'den 4.4'e yükselirken kişisel bilgilerin çevrimiçi paylaşımlarının riskleri ve dikkat edilmesi gerekenler konusunda bilgi sahibi olduğunu söyleyenlerin ortalama puanı 3'ten 4.4'e çıkmıştır. İnternet kullanırken güvenli içeriklere erişme ile ilgili değerlendirmelerine bakıldığında ise güvenli içeriklere erişebildiğini söyleyenlerin ortalama puanı 3.3'ten 4.5'e doğru ilerleme göstermiştir.

4-6 Mart tarihinde çevrimiçi gerçekleşen eğitim katılımcılardan anketi dolduranlar sadece 5 kişi olduğunda raporda grafik olarak sunulmamıştır. Katılımcıların çocuk hakları, dijital haklar ve sorumluluklarla ilgili eğitim öncesi 2.6 ortalama puan olan bilgi düzeylerinin eğitim sonrasında 4 puana çıktığı görülmüştür. Dijital araçların güvenli kullanımı konusunda bilgi sahibi olduğunu söyleyen katılımcıların ortalama puanı 2.8'den 4.'e yükselirken kişisel bilgilerin çevrimiçi paylaşımlarının riskleri ve dikkat edilmesi gerekenler konusunda bilgi sahibi olduğunu söyleyenlerin ortalama puanı 2.8'den 4.2'ye çıkmıştır. İnternet kullanırken güvenli içeriklere erişme ile ilgili katılımcı yanıtlarına bakıldığında ise anketi yanıtlayan beş kişiden güvenli içeriklere erişebildiğini söyleyenlerin ortalama puanı 2.8'den 4.2'ye doğru arttığı görülmüştür.

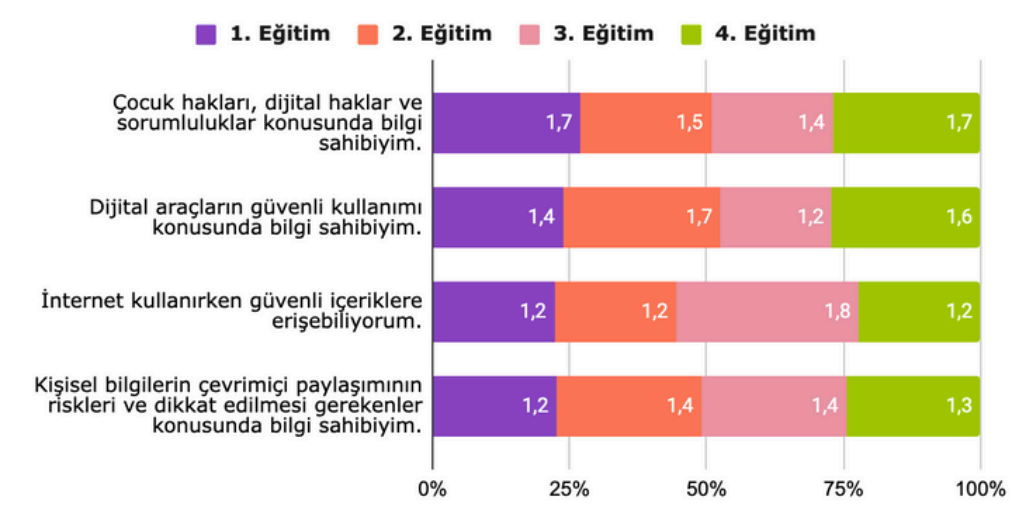
Grafik-4: 26-28 Mart eğitim katılımcılarının "dijital haklar" konusunda yaşadıkları değişimler

26-28 Mart tarihinde çevrimiçi gerçekleşen eğitim katılımcılarının değerlendirmelerine bakıldığında en fazla değişimin çocuk hakları, dijital haklar ve sorumluluklar konusunda bilgi düzeyi artışında yaşandığı görülmüştür. Genel olarak alanla ilgili ortalama bilgi düzeyine sahip olan katılımcıların 5 tam puan üzerinden değerlendirme yapmaları istenmiş; çocuk hakları, dijital haklar ve sorumluluklarla ilgili eğitim öncesi 2.7 ortalama puan olan bilgi düzeylerinin eğitim sonrasında 4.4 puana çıktığı görülmüştür. Dijital araçların güvenli kullanımı konusunda bilgi sahibi olduğunu söyleyen katılımcıların ortalama puanı 2.8'den 4.4'e yükselirken kişisel bilgilerin çevrimiçi paylaşımlarının riskleri ve dikkat edilmesi gerekenler konusunda bilgi sahibi olduğunu söyleyenlerin ortalama puanı 3.3'ten 4.6'ya çıkmıştır. İnternet kullanırken güvenli içeriklere erişebildiğini ifade eden katılımcıların oranı eğitim öncesinde 3.2'den sonrasında bu oranın 4.4'e yükselerek artış yaşadığı görülmüştür.

> *"Öncesinde cookies kısmını hiç bilmiyordum, oraya dair ciddi bir farkındalık geliştirdim. İnceleyip zorunlu olarak kabul edilmesi gereken yerleri kabul ediyorum. Farkındalığım arttı, en bariz fark ettiğim bu oldu." (Odak grup katılımcılarından)*

> *"Engelli çocuk güvenliği alanında çalışmalar yapmak istiyorduk. Daha bütüncül bir bakış açısı kazanmak için katılmıştım, yararlı oldu, yeni bilgiler edindim. Sistematik şekilde bilgi almış oldum." (Odak grup katılımcılarından)*

Dijital haklar konusunda bilgi ve farkındalık ana değişimi ile ilgili her dört eğitime katılan sivil toplum kuruluşu çalışanlarının (katılımcıların) genel değerlendirmesi yapılmış ve katılımcıların yaşadığı değişim farklarından bir grafik hazırlanmıştır. Grafik-5'te eğitimlere göre katılımcıların yaşadığı değişim miktarlarına yer verilmiştir.

Grafik-5: Dijital haklar konusunda bilgi ve farkındalık değişim farkı miktarı

Dijital haklar konusunda bilgi ve farkındalık düzeyinde değişim yaşadığını ifade eden katılımcılara bu değişimin yaşanmasında başka kişi veya kurumların katkısı olup olmadığı sorulmuştur. Böylece katılımcılara, yaşadıkları değişimlere ilişkin SistersLab ekibi tarafından düzenlenen eğitmen eğitimlerin dışında başka kişi veya kurumlara da atıfta bulunma imkanı sunulmuştur. Birinci eğitime katılan katılımcıların %43'ü, ikinci eğitime katılan katılımcıların %60'ı, üçüncü eğitime katılan katılımcıların %40'ı ve son eğitime katılan katılımcıların %59'u dijital haklar konusunda yaşadıkları bilgi ve farkındalık düzeyinde değişimleri SistersLab ve UNICEF işbirliğinde yürütülen projeye ve eğitimlere atfetmiştir. Ayrıca katılımcılara eğitime katılmasalardı yine de dijital haklarla ilgili yukarıda ifadesel olarak paylaşılan değişimleri yaşayıp yaşamayacakları sorulmuştur. Birinci eğitime katılan katılımcıların %71'i, ikinci eğitime katılan katılımcıların %80'i, üçüncü eğitime katılan katılımcıların tamamı (%100'ü) ve son eğitime katılan katılımcıların %69'u eğitime katılmasalardı bu değişimleri yaşamayacaklarını ifade etmişlerdir.

Değişim Hedefleri 2-3: Dijital araçların güvenli kullanımı ve dijital veri güvenliği farkındalığı

Anket soruları hazırlanırken dijital araçların güvenli kullanımı ve dijital veri güvenliği başlığı altında katılımcılara dijital şiddetin ne olduğu, dijital şiddetten korunma yöntemleri, online taciz ve şiddete yönelik müdahale biçimleri, dijital araçlar ve türlerin ne olduğu, dijital araçlar ve teknolojinin sorumlu bir şekilde kullanımına ilişkin sorular sorulmuştur. Dört eğitim için de katılımcılardan alınan yanıtlara göre,dijital araçların güvenli kullanımı ve dijital veri güvenliği konusunda sahip oldukları farkındalık genel anlamda olumlu bulunmuştur. Farklı kurumsal yapıda ve alanda çalışan katılımcılar için özellikle veri güvenliği konusunun ilgi çekici olduğu vurgulanmış, bazı katılımcılar ise dijital şiddet, taciz ve mahremiyete ilişkin özellikle çocukları bilgilendirmek konusunda pek çok yeni kavram, konu ve içerik öğrendiklerini memnuniyetle dile getirmişlerdir.

Katılımcılara dijital araçların güvenli kullanımı ve dijital veri güvenliği farkındalık konusunda yaşadıkları değişimleri değerlendirmelerini sağlayacak ana değişim hedefi ile bağlantılı ifadeler ve göstergeler

sorulmuştur. Her bir eğitimin sonunda tüm katılımcılara aynı anket formları uygulandığından katılımcılar farklı tarihlerde aynı sorulara yanıt vermişlerdir. Katılımcılardan eğitime katılmadan önceki ve eğitim sonrası durumlarını karşılaştırmaları istenmiştir.

Aşağıdaki grafiklerde ayrı olarak her bir eğitimin değerlendirmesi paylaşılmıştır. Değişim hedeflerini kapsayan eğitim başlıkları; ''Dijital dünyada çocukları bekleyen tehlikeler, vaka inceleme çalışmaları'', ''Dijital Güvenlik Masası Atölyesi vaka çalışması'', '' Güvenli İnternet Kullanımı'' şeklindedir.

Grafik-5: Dijital haklar konusunda bilgi ve farkındalık değişim farkı miktarı

12-14 Şubat tarihinde çevrimiçi gerçekleşen eğitim katılımcılarının değerlendirmelerine bakıldığında en fazla değişimin dijital şiddetten korunma yöntemlerine sahip olma bilgi düzeyinde yaşandığı görülmüştür. Genel olarak dijital güvenlikle ilgili bilgi düzeyi yüksek olan katılımcıların 5 tam puan üzerinden değerlendirme yapmaları istenmiş; dijital şiddetten korunma yöntemlerine sahip olduğunu ifade eden katılımcıların eğitim öncesi 3.5 ortalama puan olan bilgi düzeylerinin eğitim sonrasında 4.8 puana çıktığı görülmüştür. Dijital şiddet konusunda bilgi sahibi olduğunu söyleyen katılımcıların ortalama puanı 3,9'dan 4.7'ye yükselirken online taciz ve şiddetle karşılaştığında nasıl yönlendirme yapabileceğini bildiğini söyleyenlerin ortalama puanı 3.6'dan 4.8'e çıkmıştır. Dijital araçlar ve türleri ile ilgili değişim yaşadığını ifade eden eğitim katılımcıları, eğitim öncesinde bilgi düzeylerini 3.7 olarak puanlarken eğitimden sonra bu ortalama puan 4.6'ya yükselmiştir. Son olarak dijital araçların ve teknolojinin sorumlu bir şekilde kullanımı konusunda farkındalık sahibi olduğunu belirten eğitim katılımcılarının ortalama puanı 3.7'den 4.6'ya çıktığı gözlemlenmiştir.

> *"Evet değişim yaşadım. Siber zorbalığı ne kadar ciddi ve yaygın olduğunu fark ettim. Bu durumları önleme noktasında ilgili bilgiler edindim." (1. Eğitim katılımcısı)*

> *"Dijital dünyaya ait bilmediğim birçok kavramı, çocukların haklarının ihlal edilmesi durumunda nasıl hukuki süreçlere başvurulabileceğini öğrendim." (1. Eğitim katılımcısı)*

Grafik-7: 26-28 Şubat eğitim katılımcılarının "dijital güvenlik" konusunda yaşadıkları değişimler

26-28 Şubat tarihinde fiziksel gerçekleşen eğitim değerlendirmelerine bakıldığında en fazla değişimin dijital şiddetten korunma yöntemlerine sahip olma bilgi düzeyinde yaşandığı görülmüştür. Genel olarak dijital güvenlikle ilgili bilgi düzeyi ortalamanın üstünde olan katılımcıların ankette paylaşılan ifadeleri değerlendirmeleri istenmiştir. Dijital şiddetten korunma yöntemlerine sahip olduğunu ifade eden katılımcıların eğitim öncesi 2.7 ortalama puan olan bilgi düzeylerinin eğitim sonrasında 4.5 puana çıktığı görülmüştür. Dijital şiddetin ne olduğunu bildiğini söyleyen katılımcıların ortalama puanı 3,1'den 4.5'e yükselirken online taciz ve şiddetle karşılaştığında nasıl yönlendirme yapabileceğini bildiğini söyleyenlerin ortalama puanı 2.8'den 4.5'e çıkmıştır. Dijital araçlar ve türleri ile ilgili değişim yaşadığını ifade eden eğitim katılımcıları, eğitim öncesinde bilgi düzeylerini 3.1 olarak puanlarken eğitimden sonra bu ortalama puan 4.3'e yükselmiştir. Son olarak dijital araçların ve teknolojinin sorumlu bir şekilde kullanımı konusunda farkındalık sahibi olduğunu belirten eğitim katılımcılarının ortalama puanı 3.1'den 4.5'e çıktığı gözlemlenmiştir.

"Daha önce üzerine düşünmediğim riskler ve nasıl önlem alabileceğimize dair beklentimden daha yüksek verim aldım." (2. Eğitim katılımcısı)

"Bu eğitimin dijital bir dünyanın onlara doğru aktarılması, hak ve sorumluluklarının sunulması gibi bir sistemin olması bizi çok rahatlattı. Cinsel istismar geliyor genelde, akran zorbalığı biliniyor ama siber zorbalık konuşulmuyor. Dijital dünyadaki rezaletler konuşulmuyor. Çocuklar dijital dünyada istismar ediliyorlar, modül olarak bize sunulması ve uygulanabilmesi çok kıymetli. Dijitali yok etmek sınırlamak değil, daha güvenli yaşam sürmelerini sağlamak." (Odak grup katılımcılarından)

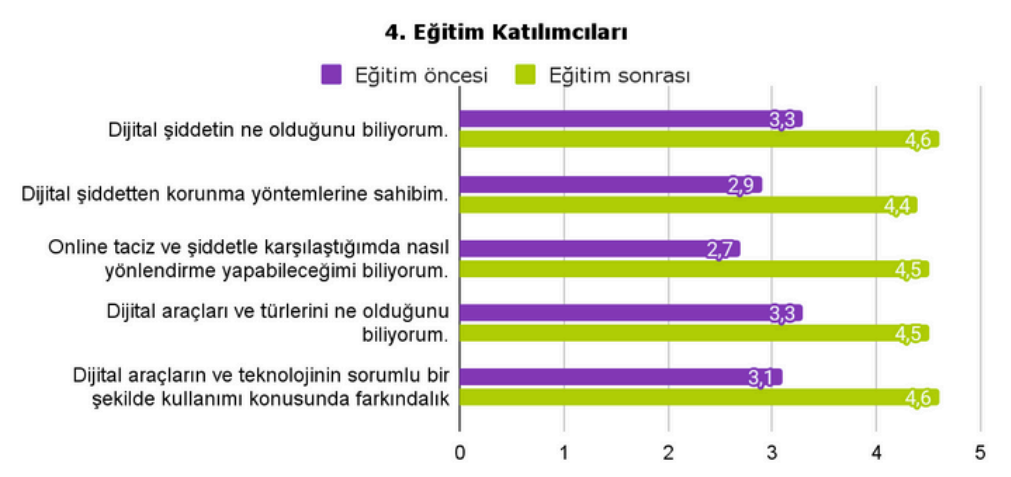
"Hukuki anlamda sunumlar çok iyiydi, avantajları bilmek doğru bir planlama oldu. Nereye başvuracağımı, nasıl hareket edeceğimi biliyorum diyorum ama bilmiyormuşum. Bireysel olarak aktif yer almak istediğim çalışmalar var, şu tarzdaki derneklerle bağlantı kurulabilir gibi bilgilendirmenin yapılması iyi oldu." (Odak grup katılımcılarından)

4-6 Mart tarihinde çevrimiçi gerçekleşen eğitim katılımcılardan anketi dolduranlar sadece 5 kişi olduğunda raporda grafik olarak sunulmamıştır. Eğitmen eğitimi katılımcılarının dijital şiddetten korunma yöntemlerine sahip olduğunu ifade eden katılımcıların eğitim öncesi 2.4 ortalama puan olan bilgi düzeylerinin eğitim sonrasında 4 puana çıktığı görülmüştür. Dijital şiddet bilgi seviyesini değerlendiren katılımcıların ortalama puanı 2,8'den 4.1'e yükseldiği gözlemlenmiştir. Diğer değişimlerin ise aynı oranda arttığını söylemek mümkündür. Online taciz ve şiddetle karşılaştığında nasıl yönlendirme yapabileceğini bildiğini söyleyenler, dijital araçlar ve türleri ile ilgili değişim yaşadığını ifade edenler ve son olarak dijital araçların ve teknolojinin sorumlu bir şekilde kullanımı konusunda farkındalık sahibi olduğunu belirten eğitim katılımcılarının ortalama puanı 2.2'den 4 tam puana yükseldiği görülmüştür.

"Vaka örneklerini duymak ve paylaşmak daha iyi olurdu. Sisteme bir güvensizlik vardı, haklarımız var ama uygulanmıyor ki zaten, biliyorum ama zaten güvenmiyorum ki uygulama olmayacak diyorlardı. Sunumda hak ihlallerine daha fazla yer verilmiş ama bunlarla nasıl baş edebiliriz, şikayetler gibi ulaşılabilir çözüm önerileri sunulabilirdi." (Odak grup katılımcılarından)

"Farkındalık kazanmak, sunum çok önemliydi. Hedef kitleye uygun sunum yapabilme becerisi ve dili geliştirdim. Birçok içerik çalışma alanımı besleyen bir yerde. Materyal konusunda da geliştim." (Odak grup katılımcılarından)

Son paylaşılan alıntıya baktığımızda eğitim değişim hedeflerinin dışında katılımcılarda beklenmeyen, planlanmayan pozitif değişimlerin de yaşandığı görülmüştür. Örneğin katılımcının karşısındaki kitleye uygun sunum yapabilme becerisi kazanması gibi.

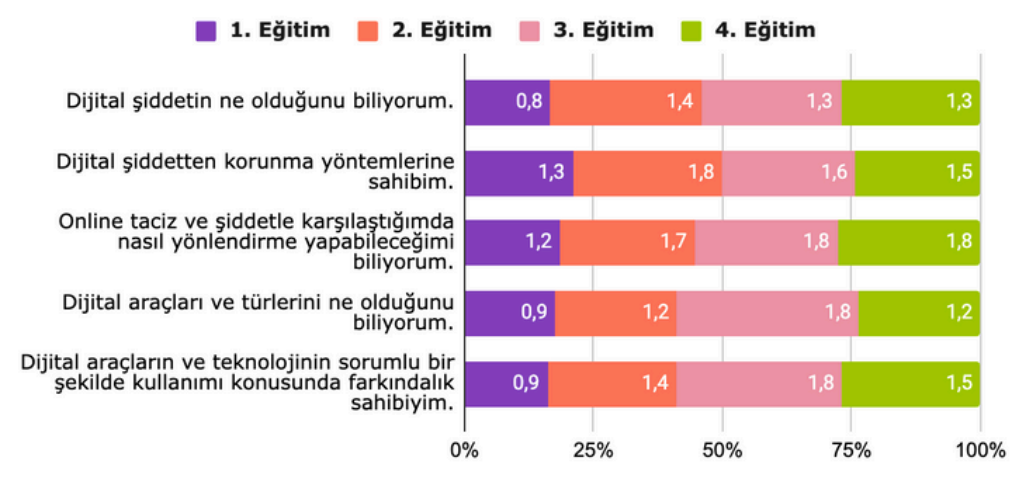
Grafik-8: 26-28 Mart eğitim katılımcılarının "dijital güvenlik" konusunda yaşadıkları değişimler

26-28 Mart tarihinde çevrimiçi gerçekleşen eğitim katılımcılarının değerlendirmelerine bakıldığında en fazla değişimin online taciz ve şiddetle karşılaştığında nasıl yönlendirme yapabileceğini bilme konusunda yaşandığı görülmüştür. Genel olarak dijital güvenlikle ilgili bilgi düzeyi yüksek olan eğitim katılımcılarının ankette paylaşılan ifadeleri değerlendirmeleri istenmiştir. Dijital şiddetten korunma yöntemlerine sahip olduğunu ifade eden katılımcıların eğitim öncesi 2.9 ortalama puan olan bilgi düzeylerinin eğitim sonrasında 4.4 puana çıktığı görülmüştür. Dijital şiddetin ne olduğunu bildiğini söyleyen katılımcıların ortalama puanı 3,3'ten 4.6'ya yükselirken online taciz ve şiddetle karşılaştığında nasıl yönlendirme yapabileceğini bildiğini söyleyenlerin ortalama puanı 2.7'den 4.5'e çıkmıştır. Dijital araçlar ve türleri ile ilgili değişim yaşadığını ifade eden eğitim katılımcıları, eğitim öncesinde bilgi düzeylerini 3.3 olarak puanlarken eğitimden sonra bu ortalama puan 4.5'e yükselmiştir. Son olarak dijital araçların ve teknolojinin sorumlu bir şekilde kullanımı konusunda farkındalık sahibi olduğunu belirten eğitim katılımcılarının ortalama puanı 3.1'den 4.6'ya çıktığı gözlemlenmiştir.

> *"Gelişen teknoloji çağı karşısında en doğru kullanım şekli ve yaşanan olumsuz durumlara karşı nasıl hak arama gerçekleştirme konusunda bilgim sahibiyim artık." (4. Eğitim katılımcısı)*

> *"Evet, özellikle çocukların dijital dünyada yaşadıkları/yaşayabildikleri olsun, kanunların bu konularda nasıl değerlendirildiği gibi bilgilerde çok aydınlatıcı oldu. Dijital haklar konularındaki yasal süreçler ve kanunlar konusunda ciddi bilgi değişimi oldu." (4. Eğitim katılımcısı)*

Dijital güvenlik konusunda bilgi ve farkındalık ana değişimi ile ilgili her dört eğitime katılan sivil toplum kuruluşu çalışanlarının (katılımcıların) genel değerlendirmesi yapılmış ve katılımcıların yaşadığı değişim farklarından bir grafik hazırlanmıştır. Grafik-9'da eğitimlere göre katılımcıların yaşadığı değişim miktarlarına yer verilmiştir.

Grafik-9: Dijital güvenlik konusunda bilgi ve farkındalık değişim farkı miktarı

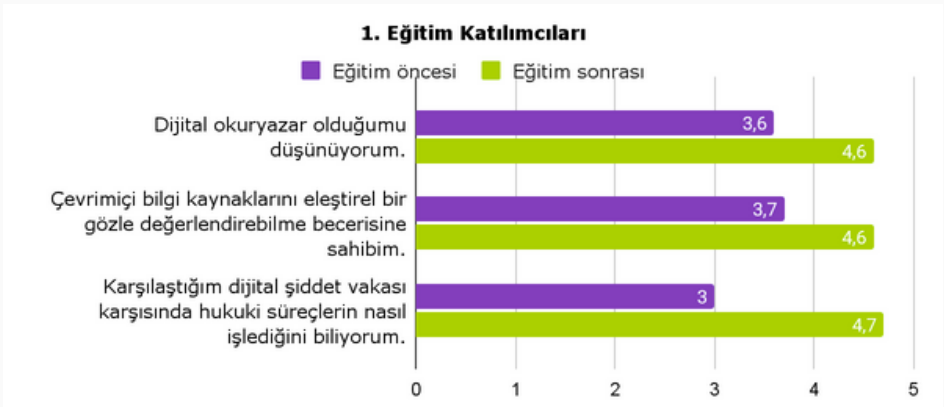
Dijital güvenlik konusunda bilgi ve farkındalık düzeyinde değişim yaşadığını ifade eden katılımcılara bu değişimin yaşanmasında başka kişi veya kurumların katkısı olup olmadığı sorulmuştur. Böylece katılımcılara, yaşadıkları değişimlere ilişkin SistersLab ekibi tarafından düzenlenen eğitmen eğitimlerin dışında başka kişi veya kurumlara da atıfta bulunma imkanı sunulmuştur. Birinci eğitime katılan katılımcıların %36'sı, ikinci eğitime katılan katılımcıların %75'i, üçüncü eğitime katılan katılımcıların %60'ı ve son eğitime katılan katılımcıların %69'u dijital güvenlik, şiddet ve araçlar konusunda yaşadıkları bilgi ve farkındalık düzeyindeki değişimleri SistersLab ve UNICEF işbirliğinde yürütülen projeye ve eğitimlere atfetmiştir. Ayrıca katılımcılara eğitime katılmasalardı yine de dijital haklarla ilgili yukarıda ifadesel olarak paylaşılan değişimleri yaşayıp yaşamayacakları sorulmuştur. Birinci eğitime katılan katılımcıların %43'ü, ikinci eğitime katılan katılımcıların %60'ı, üçüncü eğitime katılan katılımcıların %80'i ve dördüncü eğitime katılan katılımcıların %62'si eğitmen eğitimine katılmasalardı bu değişimleri yaşamayacaklarını ifade etmişlerdir.

Değişim Hedefi 4: Dijital okuryazarlık düzeyi

Anket soruları hazırlanırken dijital okuryazarlık başlığı altında eğitim katılımcılarına dijital okuryazarlık bilgi düzeyi ve davranışı, çevrimiçi bilgi kaynaklarını eleştirel bir gözle değerlendirebilme becerisi ve dijital şiddet vakası karşısında hukuki süreçlere dair bilgi seviyesini değerlendiren sorular sorulmuştur. Dört eğitim için de katılımcılardan alınan yanıtlara göre, genel olarak katılımcıların dijital okuryazar olduğu vurgulanırken hukuki süreçlerle ilgili olumlu anlamda bilgi ve farkındalık artışı yaşadıkları gözlemlenmiştir.

Katılımcıların dijital okuryazarlık düzeyinde yaşadıkları değişimleri anlayabilmek için ana değişim hedefi ile bağlantılı ifadeler ve göstergeler sorulmuştur. Her bir eğitimin sonunda tüm katılımcılara aynı anket formları uygulandığından katılımcılar farklı tarihlerde aynı sorulara yanıt vermişlerdir. Katılımcılardan eğitime katılmadan önceki ve eğitim sonrası durumlarını karşılaştırmaları istenmiştir.

Aşağıdaki grafiklerde ayrı olarak her bir eğitimin değerlendirmesi paylaşılmıştır. Programda '' Dijital okuryazarlığın önemi, yalan haber ve dezanformasyon'' başlığı ile değişim hedeflenmiştir.

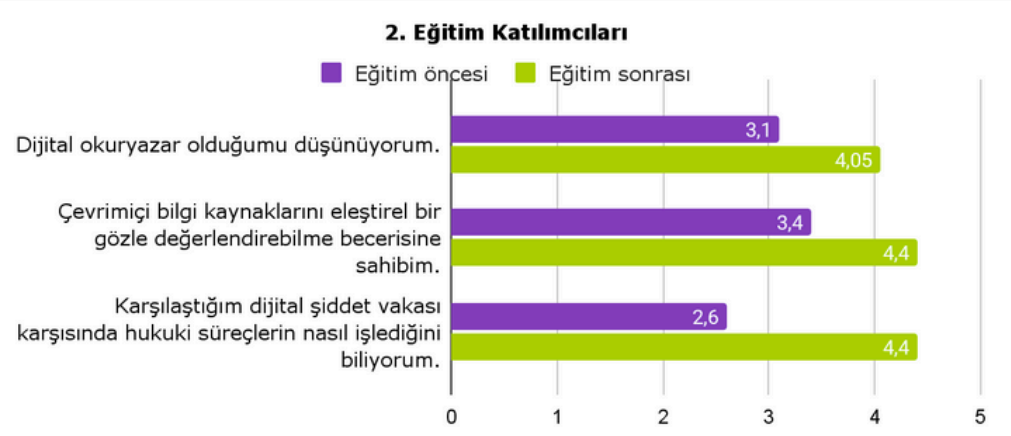
Grafik-10: 12-14 Şubat eğitim katılımcılarının "dijital okuryazarlık düzeyinde" yaşanan değişimler

12-14 Şubat tarihlerinde çevrimiçi gerçekleşen eğitim katılımcılarının değerlendirmelerine bakıldığında en fazla değişimin hukuki süreçlerle ilgili bilgilendirme konusunda yaşandığı görülmüştür. Genel olarak dijital güvenlikle ilgili bilgi düzeyi yüksek olan katılımcıların 5 tam puan üzerinden değerlendirme yapmaları istenmiş; karşılaştığı dijital şiddet vakası karşısında hukuki süreçlerin nasıl işlediğini bildiğini ifade eden katılımcıların eğitim öncesi puanı 3 iken eğitim sonrasında bu puan 4.7'ye yükselmiştir. Dijital okuryazar olduğunu düşünen katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası değerlendirmelerinde fazla bir artış olmadığı gözlemlenmiştir. Son olarak çevrimiçi bilgi kaynaklarını eleştirel bir gözle değerlendirebilme becerisine sahip olduğunu düşünen katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası değişim artış miktarı 1.1 puan olarak hesaplanmıştır.

“Artık haklar ve hukuki süreçler konusunda daha bilinçli bir birey olduğumu düşünüyorum.” (1. Eğitim katılımcısı)

“Oldukça faydalı bir eğitimdi, hukuksal boyutu kısmında bilgi yetersizliğim vardı. Dijital güvenlik konusunda geniş bir perspektif sunuyor, bunun yanı sıra çocuk hakları ve çocuk güvenliği konusunda derinleşmeye olanak tanıyor. Eğitim içeriğini çocuklar ve gençler için nasıl kullanabileceğimize dair teorik ve pratik bilgi sağlıyor.” (1. Eğitim katılımcısı)

“Eğitim dijital okuryazarlık, dijital haklar ve güvenlik konularında bilgi seviyemi arttırdı. Çocuklar ve gençler ile bu bilgileri paylaşma ve oturum yapma konusunda kapasitemin arttığını düşünüyorum.” (1. Eğitim katılımcısı)

Grafik-11: 26-28 Şubat eğitim katılımcılarının “dijital okuryazarlık düzeyinde” yaşanan değişimler

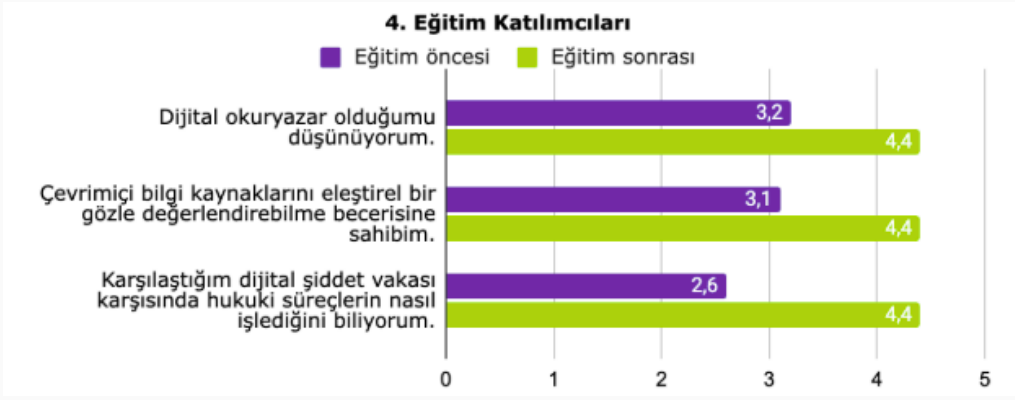
26-28 Şubat tarihleri arasında İstanbul’da fiziksel olarak gerçekleşen eğitmen eğitiminin katılımcı değerlendirmelerine bakıldığında en fazla değişimin hukuki süreçlerle ilgili bilgilendirme konusunda yaşandığı görülmüştür. Genel olarak dijital okuryazarlık ilgili bilgi düzeyi yüksek olan katılımcıların 5 tam puan üzerinden değerlendirme yapmaları istenmiş; karşılaştığı dijital şiddet vakası karşısında hukuki süreçlerin nasıl işlediğini bildiğini ifade eden katılımcıların eğitim öncesi puanı 2.6’dan eğitim sonrasında 4.4’e yükselmiştir. Dijital okuryazar olduğunu düşünen katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası değerlendirmelerinde bakıldığında ise öncesinde 3.1 olan ortalama puanın eğitim sonrasında 4.05’e kadar artış gösterdiği gözlemlenmiştir. Son olarak çevrimiçi bilgi kaynaklarını eleştirel bir gözle değerlendirebilme becerisine sahip olduğunu düşünen katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası değişim artış miktarı 1 tam puan olarak hesaplanmıştır.

“Kaynak açısından, birinci basamak hukuki haklar ve vaka süreçleri bakımında faydalı bir eğitimdi.” (2. Eğitim katılımcısı)

“Kesinlikle faydalı bir eğitimdi. Bilmediğim ve dikkat etmemiz gereken çok konu var. Ayrıca sorunların çözümü kısmı için de oldukça kaynak ve mercii var. Yol gösterici olduğunuz için teşekkür ederim.” (2. Eğitim katılımcısı)

“Daha önce dijital okuryazarlık eğitimleri almıştım. Bu eğitimle daha da derinleştim, lise öğrencilerine yönelik bir eğitim olduğundan nasıl anlatacağım, dili öğrenmek önemliydi benim için. Birçok bilgiyi bildiğimi sanıyordum, aslında bilmiyormuşum.” (Odak grup katılımcılarından)

4-6 Mart tarihinde çevrimiçi gerçekleşen eğitim katılımcılardan anketi dolduranlar sadece 5 kişi olduğunda raporda grafik olarak sunulmamıştır. Eğitmen eğitimi katılımcılarının karşılaştığı dijital şiddet vakası karşısında hukuki süreçlerin nasıl işlediğini bildiğini ifade eden katılımcıların eğitim öncesi 2.4 ortalama puan olan bilgi düzeylerinin eğitim sonrasında 4 puana çıktığı görülmüştür. Dijital şiddet bilgi seviyesini değerlendiren katılımcıların ortalama puanı 2,8’den 4.1’e yükseldiği gözlemlenmiştir. Dijital okuryazar olduğunu düşünen katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası değerlendirmelerinde bakıldığında ise öncesinde 2.6 olan ortalama puanın eğitim sonrasında 4 puana kadar artış gösterdiği gözlemlenmiştir. Son olarak çevrimiçi bilgi kaynaklarını eleştirel bir gözle değerlendirebilme becerisine sahip olduğunu düşünen katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası değişim artışları hesaplanmış, eğitim öncesinde 2.6 olan ortalama puan eğitim sonrasında 4.2’ye yükselmiştir.

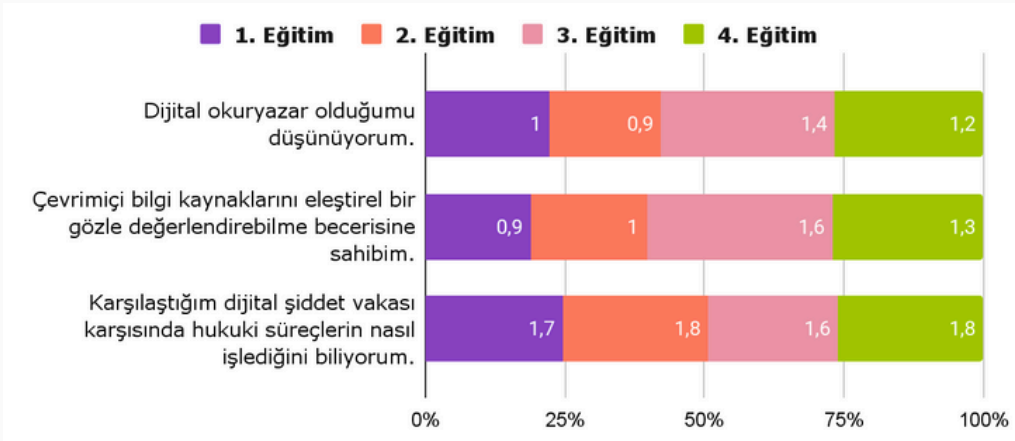
Grafik-12: 26-28 Mart eğitim katılımcılarının "dijital okuryazarlık düzeyinde" yaşanan değişimler

26-28 Mart tarihlerinde çevrimiçi gerçekleşen eğitim katılımcılarının değerlendirmelerine bakıldığında en fazla değişimin hukuki süreçlerle ilgili bilgilendirme konusunda yaşandığı görülmüştür. Genel olarak dijital güvenlikle ilgili bilgi düzeyi yüksek olan katılımcıların 5 tam puan üzerinden değerlendirme yapmaları istenmiş; karşılaştığı dijital şiddet vakası karşısında hukuki süreçlerin nasıl işlediğini bildiğini ifade eden katılımcıların eğitim öncesi puanı 2.6 iken eğitim sonrasında bu puanın 4.4'e yükseldiği görülmüştür. Dijital okuryazar olduğunu düşünen katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası değerlendirmelerinde ciddi oranda artış olduğu gözlemlenmiştir. Eğitim öncesinde dijital okuryazar olduğunu düşünenlerin ortalama puanı 3.2 iken eğitim sonrasında bu puan 4.4'e çıkarak artış göstermiştir. Son olarak çevrimiçi bilgi kaynaklarını eleştirel bir gözle değerlendirebilme becerisine sahip olduğunu düşünen katılımcıların eğitim öncesi ve sonrası değişim artış miktarı 1.3 puan olarak hesaplanmıştır. Eğitim öncesinde eleştirel bakış açısı ve beceriye sahip olduğunu düşünenlerin ortalama puanı 3.1 iken eğitim sonrasında bu puan 4.4'e yükselmiştir.

> *"Birçok terim, hukuki bilgi ve vaka örneği öğrendim. Vakaları nasıl değerlendirmem gerektiğini öğrendim." (4. Eğitim katılımcısı)*

> *"Kesinlikle farkındalık oldu, çocukların bu denli etkilendiğini, dijital izlerimizin bu kadar kaydedildiğini bir gün bir şekilde önüme çıkabileceğini bilmiyordum, öğrenmiş oldum. Olası bir dijital şiddet karşısında nasıl önlem almam gerektiğini ve nerelere başvuru yapabileceğimi artık daha iyi biliyorum." (4. Eğitim katılımcısı)*

Dijital okuryazarlık bilgi düzeyi ana değişimi ile ilgili her dört eğitime katılan sivil toplum kurumu temsilcilerinin yaşadığı değişim farklarından bir grafik hazırlanmıştır. Grafik-13'te eğitimlere göre katılımcıların yaşadığı değişim miktarlarına yer verilmiştir.

Grafik-9: Dijital okuryazarlık bilgi düzeyi değişim farkı miktarı

Dijital okuryazarlık bilgi düzeyinde değişim yaşadığını ifade eden katılımcılara bu değişimin yaşanmasında başka kişi veya kurumların katkısı olup olmadığı sorulmuştur. Böylece katılımcılara, yaşadıkları değişimlere ilişkin SistersLab ekibi tarafından düzenlenen eğitmen eğitimlerinin dışında başka kişi veya kurumlara da atıfta bulunma imkanı sunulmuştur. Birinci eğitime katılan katılımcıların %64'ü, ikinci eğitime katılan katılımcıların %75'i, üçüncü eğitime katılan katılımcıların %60'ı ve son

eğitime katılan katılımcıların %76'sı dijital okuryazarlık bilgi düzeyindeki değişimleri SistersLab ve UNICEF işbirliğinde yürütülen projeye ve eğitimlere atfetmiştir. Ayrıca katılımcılara eğitime katılmasalardı yine de dijital haklarla ilgili yukarıda ifadesel olarak paylaşılan değişimleri yaşayıp yaşamayacakları sorulmuştur. Birinci eğitime katılan katılımcıların %50'si, ikinci eğitime katılan katılımcıların %60'ı, üçüncü eğitime katılan katılımcıların %80'i ve dördüncü eğitime katılan katılımcıların %59'u ise eğitmen eğitimine katılmasalardı bu değişimleri yaşamayacaklarını ifade etmişlerdir.

Son olarak, her bir değişim hedefi ile ilgili katılımcılara yaşadıkları değişimlerin ne kadar sürmesini beklediklerine ilişkin süre sorusu sorulmuştur. Yaşanan değişimlerin ne kadar sürdüğünü öğrenmek ve bunu katılımcılara doğrudan sormak, izleme ve değerlendirme çalışmaları açısından oldukça önemlidir çünkü bir değişimin sadece yaşanması değil aynı zamanda kalıcı olması projenin kısa, orta ve uzun vadeli etkisini belirler. Projelerin kısa vadeli etkisi faaliyetten hemen sonra gözlemlenebilir, ancak asıl amaç uzun vadeli ve kalıcı değişim yaratmaktır. İzleme çalışmaları genellikle eğitimin hemen sonrasında yapılır ve bu çalışma katılımcıların bilgi seviyesini ölçmeye yardımcı olacak sorular içerir. Ancak davranışa yansıyan ve zamanla devam eden (hayata geçen, uygulanan) değişimleri görmek için belirli bir süre geçtikten sonra tekrar değerlendirme yapılmalıdır. SistersLab'in mevcut izleme değerlendirme çalışmasında bu risk göz önünde bulundurulduğundan eğitim katılımcıları ile eğitimlerden 2-3 ay sonra yeniden görüşmeler yapılmış ve yaşadıkları değişimleri tekrar değerlendirmeleri istenmiştir. Öte yandan bazı değişimler, projenin bitiminden hemen sonra değil, haftalar veya aylar sonra ortaya çıkabilir. Örneğin eğitim katılımcıları 2-3 ay sonra yapılan görüşmelerde yaşadıkları değişimlerin orta ve uzun vadeli etkisine ilişkin ipuçları yakalanmıştır: "Eğitimde öğrendiğim bilgileri kurum içinde uygulamaya başladım" ve "Çocuklarla dijital güvenlik konusunu konuşmak artık rutin bir pratiğim oldu."

Bu noktada eğitim katılımcılarının neredeyse tamamı "Yaşadığınız değişimin ne kadar sürmesini bekliyorsunuz?" sorusuna "meslek hayatım boyunca" yanıtını vererek eğitimde öğrendiklerini içselleştirip hayata geçireceklerini ve değişimi uzun vadede yaşamaya devam edeceklerini belirtmişlerdir. Dolayısıyla izleme ve değerlendirme sürecinde değişimin süresine dair soru sormak, projenin etkisini sadece " bilgi artışı" olarak değil, davranışa ve kuruma yansıyan kalıcı bir dönüşüm olarak değerlendirmeyi mümkün kılar.

Yukarıda paylaşılan arka plan bilgisi dikkate alındığında eğitim katılımcıları ile eğitimler tamamlandıktan en az 3 ay sonra odak grup görüşmeleri yapılmıştır. Bu görüşmelerde yaşanan değişimler ve değişimlerin etkisine, süresine ilişkin sorular sorulmuştur. Bilindiği üzere her bir eğitim katılımcısı bir sivil toplum kuruluşunu (veya meslek grubunu) temsilen eğitimlere katılmıştır. Katılımcılardan eğitimlerden sonra çocuklarla dijital dünya ve hak temelli çalışma yürütmelerinin yanı sıra bireysel ve mesleki değişimleri besleyen eğitim kazanımlarını kurumsal yapılarına geçirip geçirmedikleri de bakılmıştır. Dolayısıyla sivil toplum çalışanlarının yaşadıkları bireysel değişimler ve STK'larda yaşanan kurumsal değişimler odak grup görüşmelerinin ana hatlarını oluşturmuştur. Bireysel değişimlere ilişkin değişimin boyutu, miktarı ve süresi önceki sayfalarda detaylı olarak anlatılmıştır.

Dijital dünya ve çocuk hakları alanında eğitmen eğitimlerine katılan sivil toplum kurumu temsilcilerinin yalnızca bireysel düzeyde değil, bağlı bulundukları sivil toplum kuruluşlarında da çeşitli kurumsal dönüşümleri başlattıkları gözlemlenmiştir. Bu değişimler, projenin doğrudan kurumsal kapasiteye katkı sunduğunu ve çocuk hakları perspektifinin STK'ların işleyişine entegre olmaya başladığını göstermektedir. Elde edilen bulgulara göre kurumlarda aşağıdaki kurumsal değişimler raporlanmıştır:

Bilginin kurum içine aktarılması ve uygulanması: Katılımcılar, eğitim sürecinde edindikleri bilgi ve yaklaşımları kurum içi toplantılar, sunumlar ve yazılı içerikler aracılığıyla ekip arkadaşlarıyla paylaşmış; bazı durumlarda proje tasarımı ve uygulamalarına doğrudan entegre etmiştir. Özellikle çocuklar için hazırlamış oldukları mevcut atölye içeriklerini eğitim kazanımlarına göre güncelle imkanı bulmuşlardır. Bu aktarım, eğitimin etkisinin sadece bireyle sınırlı kalmayıp kurumsallaştığını göstermektedir.

“Kendi aramızda buluşup atölyeler yapalım diye konuştuk. Eğitimden çıkar çıkmaz atölyelerimizi güncelledik. Ayrıca kurum içi atölyeler de planladık.” (Odak grup katılımcılarından)

Ağ geliştirme ve network oluşturma: Eğitimlerde kurulan ilişkiler, kurumlar arasında kalıcı iletişim kanallarına dönüşmüş; ortak faaliyet yürütme, deneyim paylaşımı ve birlikte öğrenme kültürü oluşmuştur. Bu, STK'lar arasında yatay dayanışmayı ve sektörel kapasiteyi artırıcı bir etki yaratmıştır.

“Hedef kitleye ulaşabileceğimiz eğitimler talep eden STK’larla iletişime geçerek birlikte yeni eğitimler verebiliriz, diye konuştuk.” (Odak grup katılımcılarından)

“Belediyeler olarak bir araya gelelim, iletişim devam etsin dedik. Güzel olur aslında böyle bir ağ kurulsa.” (Odak grup katılımcılarından)

Yeni kurumlarla tanışma ve işbirliği geliştirme: Eğitimler farklı coğrafyalardan ve tematik alanlardan katılımcıları bir araya getirdiğinden, kurumlar birbirlerinin çalışmalarını tanıma ve ilham alma fırsatı bulmuştur. Bu, alandaki çeşitliliği ve karşılıklı öğrenmeyi güçlendirmiştir.

“Yeni kurumlar oldu, bilmediğim oluşumlar vardı. Sanatsal çalışmalar yapanlar vardı, sonrasında onlarla gençlerle çalışmak için iletişime geçtim. Kutu oyununu talep ettim, farklı şehirlerde çalışmalarını takip ettiğim kişi ve kurumlar oldu hatta gönüllü projesine katılacağım kurum oldu. Ağ kurmak için link oluşturmuşlardı, bu değerli. Bazen merak edebiliyoruz, bireysel olarak çalışma fırsatımız olmuyor. O link çok yararlı olmuştu.” (Odak grup katılımcılarından)

Kurum içi iletişimin güçlenmesi: Katılımcılar, öğrendikleri çocuk hakları odaklı yaklaşımı ekip arkadaşlarıyla paylaşarak kurum içinde daha duyarlı, açık ve hak temelli bir iletişim dili oluşmasına katkı sunmuştur. Bu durum, ekip içi ilişkileri iyileştirmiş ve ortak çalışma kültürünü desteklemiştir.

“Meslek örgütüyüz, kendi uzmanlık alanlarımızda bilgi paylaşımı yapıyoruz. Eğitim verirken yanımda arkadaşım oluyor, onunla birlikte veriyoruz eğitimleri. Öğrendiklerimi ona da aktardım.” (Odak grup katılımcılarından)

Yaşanan bu değişimler, eğitimin sadece bireysel öğrenmeyle sınırlı kalmadığını STK’ların yapısal ve kültürel süreçlerine etki ettiğini ortaya koymaktadır. Kurumların iç iletişim, işbirliği ve strateji geliştirme süreçlerine katkıda bulunması, çocuk hakları perspektifinin daha bütüncül ve sürdürülebilir biçimde yerleşmesini desteklemektedir.

Eğitmende ve Proje Yürütücü Kurumda Yaşanan Değişimler

STK’ların Dijital Dünyadaki Çocuk Hakları Savunuculuğu Kapasitelerinin Güçlendirilmesi Projesi kapsamında eğitmen eğitimine katılan sivil toplum kurumu çalışanlarının yaşadığı değişimlerin yanı sıra bu bölümde, bir başka paydaş grup olan eğitmen ve proje yürütücü ekibin projeyle (eğitim faaliyetleriyle) ilgili beklenti ve değişimlerine yer verilmiştir.

Eğitimleri gerçekleştiren uzman eğitmen ve proje yürütücüsü SistersLab ekibinden bir kişi ile ayrı olarak birebir görüşmeler yapılmıştır. Eğitmen ve proje yürütücü ekibin genel olarak eğitim sürecinden memnun kaldıkları ve eğitimlerin beklentilerini karşıladığı görülmüştür. Eğitimleri “birlikte öğrenme” alanı olarak tarif eden ekip, üç gün süren eğitimlerin karşılıklı öğrenme alanı sunduğunu ve farklı alanlardan katılımcıların birbirlerini beslediğini ifade etmiştir.

Eğitmenlik deneyiminin, eğitimenin hem kişisel hem de mesleki gelişimine çok boyutlu katkılar sunduğu gözlemlenmiştir. Proje kapsamında yürütülen eğitimlerde görev alan eğitmen, yalnızca içerik

aktaran bir rol üstlenmemiş aynı zamanda eğitim ortamının güçlendirilmesi, katılımcıların aktifleşmesi ve bilgi alışverişinin çoğaltılması açısından belirleyici katkılarda bulunmuştur.

Eğitmenin projeye olan katkıları şu başlıklar altında özetlenebilir:

İçeriğin alan ihtiyacına uyarlanması: Eğitmen, katılımcıların profiline göre teknik ve hukuki içerikleri sadeleştirmiş ve derinleştirmiştir. Böylece her eğitim grubunun dinamiğine uygun bir aktarım sağlamıştır.

Katılımcı deneyimlerinin derlenmesi ve paylaşılması: Eğitmen, her eğitimde paylaşılan örnek vakaları ve yorumları sonraki eğitimlerde kullanarak deneyim temelli bir öğrenme süreci inşa etmiş, katılımcılar arası bilgi akışını kolaylaştırmıştır.

Yöntemsel zenginlik ve etkileşim: Kullanılan interaktif teknikler, örnek vaka anlatıları, dijital sözlük uygulaması ve aktif pekiştirme yöntemleri sayesinde katılımcı ilgisi yüksek tutulmuştur. Böylece katılımcılar nezdinde öğrenme süreci daha kalıcı hale getirilmiştir.

Ağ kurma ve saha bağlantıları: Eğitim sonrasında bazı katılımcılar ile iletişimini sürdürdüğünü ifade eden eğitmen, kurumlar arası etkileşimin güçlenmesini desteklemiş ve eğitimlerin yaygınlaştırıcı etkisinin artmasına katkı sağlamıştır.
Öte yandan eğitim süreci, eğitmen için aynı zamanda bir öğrenme ve dönüşüm yolculuğuna dönüşmüştür. Her eğitim, eğitmenin yalnızca bilgi düzeyine değil, pedagojik ve kolaylaştırıcılık becerilerine de katkı sunmuştur. Eğitmenin yaşadığı temel değişimler aşağıdaki şekilde paylaşılmıştır.
Özgüven ve rol bilinci gelişimi: Katılımcıların bilgili ve deneyimli kişilerden oluşması başlangıçta eğitmen üzerinde baskı yaratmış olsa da, eğitim sürecinde katılımcıların ilgisi, takdiri ve etkileşimi eğitmenin özgüvenini güçlendirmiştir.

Katılımcı yönetimi ve dil duyarlılığı: Farklı yaş, deneyim ve söylem yapısına sahip katılımcı gruplarıyla çalışmak, çocuğun üstün yararı odağını koruyarak grup içi tartışmaları yönetme becerisini geliştirmiştir.
Mesleki derinleşme ve yaygınlaştırma bilinci: Eğitmen, yalnızca bilgi aktaran değil çocuk hakları ve dijital güvenlik alanında savunuculuk yapan, eğitimi yaygınlaştıran bir kolaylaştırıcı kimliği edinmiştir. Katılımcılardan gelen geri bildirimleri değerlendirerek sonraki eğitimlere dönüştürücü katkılar sunmuştur.

Saha ile kurulan bağ: Eğitmen, sadece eğitim yaptığı mekan ve kişilerle sınırlı kalmamış; katılımcı kurumlar, belediyeler, öğretmen grupları ve velilerle ilişkiler geliştirerek alanın farklı aktörlerine ulaşmış, eğitimin etkisini genişletmiştir. Bu süreç, eğitmenin eğiticilik becerilerinin gelişmesinin yanı sıra, çocuk hakları alanında çok aktörlü ve yaygınlaştırıcı bir rol üstlenmesini desteklemiştir.

Şekil-5: Eğitmen gelişim alanları ve değerlendirme

Bu bölümde projenin bir başka paydaş grubu olan ve projenin gerçekleşmesi için olmazsa olmaz kilit paydaş olan proje yürütücü kurum, SistersLab ekibinin yaşadığı bireysel ve kurumsal değişimlere yer verilmiştir.

Projenin uygulama aşamasında sürece dahil olan SistersLab uzmanı, ilk başta belirsizlikler ve iletişimde zorluklar yaşanabileceğine dair bazı çekincelere sahipken eğitimlerin ilerleyen aşamalarında hem içerik anlamında bilgi kazandığını hem de alanda çalışan STK temsilcilerinin ihtiyaçlarını, pratik deneyimlerini ve katkılarını yakından gözlemleme fırsatı bulduğunu ifade etmiştir. Yapılan birebir görüşmede proje uzmanının yaşadığı bireysel değişimler aşağıdaki şekilde özetlenebilir:

Farkındalık ve bilgi derinliği: Dijital güvenlik, kişisel veri korunumu ve çocuk hakları gibi kavramların sadece iş alanına değil, bireysel yaşantısına da dokunduğunu fark etmiştir. Özellikle KVKK gibi alanlarda, bildiğini sandığı şeyleri aslında hiç sorgulamadığını, eğitim süreciyle birlikte daha derinlikli düşünmeye başladığını belirtmiştir.

Etkileşimle öğrenme: Proje yürütücüsünün eğitimlerde aktif bir rol üstlenmesi, tüm oturumlara katılması ve farklı bölgelerden gelen katılımcılarla etkileşim kurması yeni bilgiler farkındalıklar kazanmanın ötesinde güçlü bir öğrenme sürecine dönüştüğünü ifade etmiştir.

Özgüven ve saha deneyimi: Daha önce doğrudan çalışmadığı STK gruplarıyla kurduğu iletişim, uzmanın bu yapılardaki kurumlarla ve kişilerle daha sürdürülebilir ilişkiler kurma ve onları destekleme becerisini geliştirmiştir.
Öte yandan görüşmeye katılan uzmanın proje yürütücü ekipte yer alması sayesinde kurum (SistersLab), proje aracılığıyla hem içeriksel hem de stratejik açıdan yeni kazanımlar elde etmiştir. Aşağıda kurumsal olarak yaşanan değişimlere yer verilmiştir.

STK ağının genişlemesi: Online ve yüz yüze eğitimlerle Türkiye'nin birçok farklı bölgesinden daha önce temas kurulmayan çocuk hakları odaklı çalışan sivil toplum kuruluşlarıyla yeni ilişkiler kurulmuştur. Bu kurumlar üzerinden çocuklara ve ebeveynlere ulaşılmıştır.

Yeni işbirlikleri ve ilham kaynakları: Daha önce yürütülen Digiteen projesiyle bağ kurularak bilgi transferi sağlanmıştır. Proje, bir önceki deneyimlerin devamı niteliğinde derinleşmiş ve kurumun yenilikçi yaklaşımlar geliştirmesine katkı sunmuştur.

Kapasite gelişimi: Eğitimler, kurumun kendi odağında olmayan çocuk hakları ve dijital güvenlik gibi alanlarda kurumsal bilgi birikimini artırmıştır. Özellikle kadınlar ve kız çocukları odağında çalışan kurum (SistersLab) için çocuklarla dijital dünyada karşılaşılan riskler hakkında oluşan farkındalığın önemli bir gelişim alanı olduğunun altını çizmek gerekir.

Zorluklardan öğrenme: STK'larla çalışırken zamanlama konusunda yaşanan belirsizlikleri, kurum içi insan kaynağı değişiklikleri, onay süreçleri gibi zorluklar gelecekteki benzer projelere daha gerçekçi takvimler ve esnek yaklaşımlar geliştirilmesi gerektiğini ortaya koymuştur.

Yeni hedef kitle farkındalığı: Veliler, rehber öğretmenler ve yerel yönetim birimlerinin (örneğin belediyelerin gençlik merkezleri) bu tür eğitim faaliyetlerinden olası fayda sağlayan aktörler olarak görülmüştür. Bu farkındalık, kurumun ilerideki proje tasarımlarında hedef kitleyi genişletmesi yönünde bir potansiyel sunmuştur.

Sonuç olarak SistersLab kurum çalışanın bireysel gelişimi ve kurumun bu proje sürecinden elde ettiği kazanımlar, yalnızca yürütülen faaliyetin operasyonel başarısını değil, aynı zamanda alan bilgisi, iletişim, stratejik işbirliği ve etkiyi yaygınlaştırma bakımından çok yönlü bir dönüşüm sağladığını göstermektedir. Proje, hem eğitici hem yürütücü ekip için öğrenme, dayanışma ve etki üretme alanı yaratmış, kurumu çocuk hakları ve dijital güvenlik alanında daha donanımlı hale getirmiştir.

Öneriler, Geliştirilmesi Gereken Yönler & Geri Bildirimler

Proje faaliyetleriyle ilgili bulgu ve önerilerin paylaşılması, projenin ilerleyen dönemlerinde veya benzer projeler yürütülmesi durumunda kuruma aksiyon alabilmesi için önemli bir yol haritası sunar. Veriye dayalı hareket etmek, kurumun performansı ile ilgili karar almasını ve stratejik hedeflere ulaşmasını sağlar.

İzleme ve değerlendirme çalışmalarının amacı bir müdahalenin, politikanın veya programın paydaş üzerinde yarattığı olumlu veya olumsuz etkilerin anlaşılmasına ve ölçülmesi yardımcı olur. Dolayısıyla bu ölçümde kullanılan veriler, paydaşlarda yaşanan değişimlerin boyutlarını ve yönünü belirlemek için kritik rol oynar. Hedef kitlenin doğru tanımlanması ve ihtiyaçların belirlenmesi, hangi paydaş grupta hangi değişimlerin yaşandığının daha net görünmesine katkı sunar. Dolayısıyla veri temelli yapılan çalışmalar, kurumsal kaynakların daha verimli ve etkili bir şekilde yönetilmesine fırsatı sunar. Elde edilen veriler sadece mevcut durumu anlamakla kalmaz, aynı zamanda gelecekteki iyileştirmelere dair öneriler geliştirmek için de kullanılır. Analizler sonucunda ortaya çıkan eksiklikler, başarılar ve gelişmeye açık yanlara dair kuruma bilgi sunar.

Öte yandan veri kullanımı, uygulanan müdahalelerin sonuçlarının izlenmesini sağlar. Öneriler geliştirilirken proje faaliyetlerinin geçmiş performansları nasıl etkilediği ve hangi alanlarda değişiklik yapıldığı göz önünde bulundurulur. Paydaşlardan toplanan veri ve görüşlerin değerlendirilmesine dayanarak eğitimlerin birçok hedefinde netice alındığı görülmüştür. Aşağıda öne çıkan eğitim faaliyetler kapsamında SistersLab'in mevcut ve yeni çalışmalarının etkisini artıracağı öngörülen bulgu ve öneriler paylaşılmaktadır.

- Yapılan görüşmeler eğitime katılımın, sivil toplum çalışanlarının profesyonel gelişimlerine, özgüvenlerine ve kariyer hedeflerine doğru ilerlemelerine ciddi katkılar sağladığını ortaya koymuştur. Katılımcılar, eğitimlerde sunulan içerik ve kaynakları son derece değerli bulmuş, bu paylaşımların kendi profesyonel yollarını aydınlatmalarına yardımcı olduğunu belirtmişlerdir.
- Eğitimlerin süresi ve formatına ilişkin öneriler sunulmuştur. Öneriler, katılımcıların eğitim deneyimini daha da zenginleştirmek ve programa olan bağlılıklarını artırmak istediklerini göstermiştir. Katılımcılar daha uzun soluklu devam eden eğitimlerin olmasını beklemektedir. Ayrıca fiziksel eğitimlerin katılımcıları daha fazla motive ettiği görülmüş, arada fiziksel etkinliklerle katılımcıların bir araya gelip deneyim paylaşımı yapmalarına imkan sunacak buluşmaların biraradalığı ve kurumlar arası etkileşimi artıracağı vurgulanmıştır.
- Benzer hedeflere ve vizyonlara sahip sivil toplum kurumlarının ve kurum çalışanlarının (ya da gönüllülerinin) bir araya gelerek daha etkin bir öğrenme süreci yaşamaları, eğitimlere (ya da buluşmalara) olan talebin sadece bireysel gelişimle sınırlı olmadığını, aynı zamanda sosyal bir bağ kurma arzusunun da bu süreçte rol oynadığını ortaya koymaktadır. Kısacası STK'ların kapasitelerini güçlendirmeye yönelik geliştirilen bu proje, sivil alan çalışanları için sadece bilgi ve deneyim kazandıran bir platform değil, aynı zamanda onların mesleki ağlarını ve sosyal bağlantılarını genişletme potansiyeline sahip bir deneyim haline gelmiştir. Bu deneyim, katılımcılar için hem motivasyon kaynağı olmuş hem de kariyerlerinde daha bilinçli adımlar atmalarına yardımcı olmuştur.

- Sivil toplum çalışanlarının bir kısmı diğer katılımcı kurumlarla sınırlı ya da hiç etkileşimde bulunmadıklarını ifade etmiştir. Örneğin toplamda dört eğitim gerçekleşmiş, ancak sadece aynı eğitime katılan kurumlar birbirleriyle etkileşime girmiş ve diğer eğitim katılımcılarının birbirini tanıma fırsatı olmamıştır. Bu noktada çocuk hakları alanında çalışan sivil toplum kurumu çalışanlarının biraradalığını güçlendirecek network buluşmalarının, mümkünse belli aralıklarla yüz yüze etkinliklerin yapılması tavsiye edilir. Eğitim katılımcısı kurumlar arası kaynaşmayı ve etkileşimi artırmak için belirli aralıklarla sosyal etkinlikler, atölye çalışmaları veya grup projeleri düzenlenebilir. Bu tür etkinlikler, katılımcıların birbirleriyle daha fazla iletişim kurmasını ve deneyimlerini paylaşmasını teşvik edecektir.
- Öte yandan sivil toplum çalışanları, eğitim ve proje sayesinde yeni insanlarla tanıştıklarını, daha geniş bir profesyonel ve kişisel ağ oluşturduklarını belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar kendi kurumları için yürüttükleri proje ve etkinliklere eğitimde tanıştıkları kurumları davet etmiştir.
- Eğitim katılımcıları, proje sayesinde kişisel anlamda güçlendiklerini ve özellikle mesleki açıdan sunum yapma becerilerinin geliştiğini belirtmişlerdir. Bu noktada kurumlar arası aktarımların önemli olduğu, katılımcıların kendi deneyimlerini aktarmalarını teşvik eden ve onlara kendi potansiyellerini fark etmeleri için rehberlik eden buluşmaların düzenlenmesinin projenin uzun vadeli etkisi açısından son derece önemlidir.
- Katılımcılar, teknik bilgilerini geliştirdiklerini ve proje sonrası uygulanan çocuk atölyeleri ile bu bilgileri pratiğe dökmeye başladıklarını ifade etmişlerdir.
- Katılımcılardan biri eğitim faaliyetlerinin yaygınlaştırmak için Milli Eğitim Bakanlığı ile iletişim halinde olduğunu ve SistersLab tarafından yürütülen bu projenin okullarda yaygınlaştırılması için girişimde bulunduklarını belirtmiştir. Sürecin protokol aşamasında olduğunu vurgulayan katılımcı, yeni eğitim-öğretim dönemi için SistersLab ekibi ile iletişime geçeceklerinin bilgisini paylaşmıştır. Bu güzel gelişme, yürütülen projenin ve eğitim içeriklerinin hedef kitleler için ne kadar anlamlı ve uygun olduğunu bir kez daha göstermektedir.
- Atölyeleri uygulamaya başlayan kişi ve kurumların, atölyeleri uygulayacakları kurum bulma konusunda kendilerini yalnız hissettikleri belirtilmiştir. Bu noktada SistersLab ekibinin projenin devamı olan faaliyetlerde eğitimlere katılan kişi ve kurumları daha fazla desteklemeye ihtiyaç duyulduğu görülmüştür. Kurumsal işbirliğinin bu aşamada önemli olduğunu vurgulayan katılımcılar, projenin devam faaliyetlerinde eğitim sürecinde olduğu kadar sık ve etkili iletişimin sürmesi gerektiğinin altını çizmişlerdir. Dolayısıyla projenin sürdürülebilir bir etki alanı yarattığını anlayabilmek için SistersLab ekibinin 2-3 aylık periyotlarla eğitim katılımcısı kurumlarla görüşmesi ve süreci takip etmesi önemlidir.

Bu proje Avrupa Birliği tarafından eş finanse edilmektedir

STK'LARIN DİJİTAL DÜNYADAKİ ÇOCUK HAKLARI SAVUNUCULUĞU KAPASİTELERİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

SistersLab - Bilim ve Teknolojide Kadın Derneği
Haziran 2025

SistersLab

acar Accountability for Children Advocacy for Rights Çocuklar için Hesap Verebilirlik Haklar için Savunuculuk

unicef her çocuk için